కూనలమ్మ కోన

రెక్కల తలుపులు కిర్రున తెరుచుకున్నాయి. ద్వారంలో నుంచి వడగాలి రివ్వురివ్వున లోపలికి కొట్టింది. గాలి దెబ్బకు టేబిలుపైనవున్న కాగితాలన్నీ పైకెగిరి గదంతటా చెల్లాచెదరుగా పడిపోయాయి. అన్నీ ఒకేరకం కాగితాలు. పైన ఎరుపు, క్రింద పసుపు పూతలో స్వర్ణాక్షరాలు ధగధగమని మెరసిపోతున్న శుభలేఖలు!

చీపురు చేతపట్టుకుని లోపల అడుగుపెట్టిన నాగరత్నం ఆ గదిలో గాలిపటాల్లా ఎగురుతున్న శుభలేఖల్ని చూచి నివ్వెరపోయింది. నాగరత్నానికి చదువురాదు. అయినా అవి పెళ్లి పత్రికలని పోల్చుకోడానికి కావలసినంత లౌకిక జ్ఞానం మాత్రం ఆమెకు లేకపోలేదు.

నాగరత్నం ఒక పత్రికను చేతికి తీసుకుంది. గదిలో దీపం వెలగడం లేదు. ఇంటిలో ఎందరు పని మనుషులున్నా, ఆ గదిలో చెత్త ఊడ్చి దీపం వెలిగించే చొరవ వాళ్ళకెవ్వరికీ లేదు. తరతరాలుగా ఆ బాధ్యత, కాకుంటే అధికారం ఆ ఇంటి గృహిణికి మాత్రమే పరిమితం. రంగనాథం గారి భార్య తన బాధ్యతలకు, అధికారాలకు స్వస్తివాచకం పలుకుతూ కళ్ళు మూసుకపోయి ఏడాది కావస్తోంది. ఈ ఏడాది పొడుగునా సంజవేళల్లో గదితలుపులు తీసి, చెత్త ఊడ్చి దీపం వెలిగించడం నాగరత్నానికి అలవాటయింది. ఆ గదికి, నాగరత్నానికీ ఉన్న సంబంధం అంతమాత్రమే కాదు. ఆ గది తలుపులు తెరచినప్పుడు ఎన్నో మధురభావనలు ఆమె చిత్తంలో కదను త్రొక్కుతాయి. ఎన్నో మధుర స్మృతులు ఆమె హృదయాన్ని వివశం చేసివేస్తాయి. వెన్నెలలాంటి ఆ అనుభూతిలో, హేమంతంలో చలికివణకిపోతూ కాళ్లు చేతులు ముడుచుకుని ప్రియుని కడుపులో కూరుకపోయే అడవి చెంచితలా ఆమె పరవశించిపోతుంది.

నాగరత్నానికి ఏడో యేడు జరుగుతుండగా ఆమె తల్లి చనిపోయింది. అప్పటికి నాగలింగానికి నాలుగేళ్ళు. నాగరత్నానికింకా కలగా జ్ఞాపకం ఉంది. నాగుదాడి పొదల మధ్య పూరిపాక, పాకలో ఒకవైపున అమ్మ పొయ్యిదగ్గర వంట చేసుకుంటూవుంటే తను గడపదగ్గర కూచుని తమ్ముడితో ఆడుకుంటూ ఉండేది. ప్రొద్దుపుట్టకముందే బయటకు వెళ్ళిపోతే, మళ్లీ ఏ రాత్రివేళప్పుడో నాన్న ఇంటికి వచ్చేవాడు. అమ్మ ఎందుకో ఎప్పుడూ భయపడుతూ ఉండేది. ఎందుకే అమ్మా నువ్వు భయపడ్డం' అని తనొకనాడు తరచితరచీ అడిగితే ఇది జగడాలకొంప తల్లీ! మాటెత్తితే వాళ్ళకు ముందుగా కత్తులూ, కటార్లు కావలసి వస్తాయి. ఆ తర్వాత కాళ్లు పొయ్యేది., చేతులు పొయ్యేదీ, తలలే ఎగిరిపోయ్యేదీ వీళ్ళకు తెలియదు' అంటూ నిట్టూర్చింది. అమ్మ చాలా మంచిది. నాన్న త్రాగివచ్చి తిట్టినా, కొట్టినా, పల్లెత్తుమాట అనేది కాదు. తనకు తలదువ్వి, జడవేసి, పూలుముడిచి 'నలుపు రూపయితేనేం! నా తల్లి కళ్ళల్లో దీపాలెలుగుతాయి' అంటూ ముద్దాడేది. లోకం పాపిష్టిది! పచ్చి అని పట్టి ఎరుగని, ఎండు అనిపించి ఎరుగని అమ్మకుకూడా ఈ లోకంలో కష్టాలు వచ్చాయి. ఓ అర్ధరాత్రివేళ, నాన్న ఇంట్లో లేడు. అమ్మ తననొక చేత తమ్ముడినొక చేత బరబరా బయటకు లాక్కుపోయింది. అమ్మో, తలచుకుంటే ఇప్పటికీ గుండె గుబగుబలాడి పోతుంది! అదేం మంట. పూరి బుస్సుబుస్సని మండుకుంటోంది. వాసాలు చిటచిట

లాడిపోతూ ఎగిరెగిరి దూరంగా పడుతున్నాయి. అంత మంటలోనూ వద్దన్నా వినక అమ్మ లోపలికి పరుగెత్తి నాలుగైదు కడవల్ని బయటకు తెచ్చుకుంది. చివరిసారి ఆమె బయటికి వస్తుండగా ద్వారబంధం విరిగి తలపైన పడింది. ఉలవకాయలున్న కడవను నేలపైనే విడిచి అమ్మ అక్కడే పడిపోయింది. అంతే ఇక కళ్ళు తెరువలేదు. 'పాపం, వట్టిమనిషి కూడా కాదు' అని ఆ తర్వాత అందరూ చెప్పుకోగా తనకు తెలిసింది. అమ్మ చనిపోయిన క్రొత్తలో కడుపుతో ఉన్న మనిషి చస్తే కాటకా లొస్తాయనుకున్నారు. ఆ మాటకొస్తే ఈ కూనలమ్మ కోనలో కాటకం లేనిదెప్పుడు?

ఇంతకన్నా నాగరత్నానికి తన తల్లిని గురించి తెలిసిందేమీలేదు. కాని తండ్రితో ఆమెకున్న పరిచయంతో పోల్చిచూస్తే అదే ఎక్కువనిపిస్తుంది. హమేషా త్రాగుడువల్ల ఎరుపెక్కిన కళ్ళతో నోటిలోనుంచీ నాసికారంధ్రాల్లో నుంచీ బుస్సుబుస్సని సుళ్ళు తిరుగుతూ వచ్చే బానెడు పొగచుట్టు తాలూకు తెల్లటి పొగలతో నిరంతరం మత్తులో జోగుతూ కానవచ్చే ఆ ఉగ్రస్వరూపంలో నాగరత్నానికేనాడూ పితృత్వం పొడగట్టలేదు. తల్లి చనిపోయిన తర్వాత కూతురికీ తండ్రికి మధ్య ఎడము సన్నగిల్లిన మాట నిజమే. కానీ తీరా వెన్నపడేవేళకు బాన పగిలిపోయింది. ఏడేళ్ళ దుర్భిక్షం తర్వాత లేకలేక ఆకసంలో కన్పించిన కారుమబ్బు మీదపడి పటాపంచెలు చేసివేసే సుడిగాలిలా, విధి అప్పుడప్పుడే పితృవాత్సల్యానికి నోచుకుంటున్న నాగరత్నాన్ని చిన్నచూపుచూసి నరసయ్యను తీసుకెళ్ళి కటకటాల్లో పారవేసింది. ఒకటి రెండేళ్ళు కాదు. పదహారేళ్ళ సుదీర్ఘ ప్రవాసం! అప్పట్లో నాగరత్నానికి కారణం సరిగ్గా తెలిసింది కాదు. అవి రంగనాథం గారు క్రొత్తగా కారుకొన్న రోజులు. ఓ రోజు సాయంత్రం ప్రొద్దుగూటిలో పడిబోతున్నదనగా కారువచ్చి మహిడీ ముందు ఆగింది. మొదట రంగనాథంగారు, ఆయన వెనుక నరసయ్య కారులో నుంచి దిగి ఆదరా బాదరా మేడపైకి వెళ్ళిపోయారు. ఊళ్ళో జనమంతా కారుచుట్టూ ప్రోగయింది. రక్తపు మడుగులో మునిగి తేలివచ్చిన తెప్పగానీ, అది కారు కాదు! గడియల్లో పోలీసుస్టేషనుకు కబురు వెళ్ళింది. ఆనాటికే కూనలమ్మ కోనకు ప్రత్యేకంగా ఓ పోలీసు స్టేషను ఏర్పడి ఎంతో కాలమయింది. ఆ మాటకొస్తే ఒకటికి రెండు పోలీసుస్టేషనులున్నా వాటికి కూనలమ్మ కోనలో ఊపిరి సలుపని నిర్విరామ కార్యకలాపా లుండకపోవు. కబురందగానే సబ్ ఇన్స్పెక్టరు రెక్కలు గట్టుకుని పరిగెంచి వచ్చాడు. కేసును పకడ్బందీగా రూపొందించుకోడానికి అతనికి పరిస్థితులన్నీ అనుకూలించాయి. వేడినెత్తురులో అరకొరగా జలకమాడిన కారు భవనం ముందు ప్రత్యక్షసాక్ష్యంగా ప్రదర్శింపబడుతోంది. పైగా నేరస్థుడే స్వయంగా తన అపరాధాన్ని ఒప్పుకుంటున్నాడు. తనకు కారు నడపడం సరిగ్గా చేతకాదు. అయ్యగారు వెనుకసీటులో కూచుని మరామేకు కదిలించడం నేర్పుతుండగా తను ఇప్పుడిప్పుడే డ్రైవింగు నేర్చుకుంటున్నాడు. కారు రాకను చూచి కూడా సింగప్ప వైదొలగకుండా త్రోవలో నిల్చున్నాడు. కారేం చేస్తుంది! ఆ వేగంలో కారు సింగప్పను తాకింది. సింగప్ప కారుకడ్డంగా పడిపోయాడు. కారు సింగప్ప పైన్నే వెళ్ళిపోయింది.

పోలీసులు నరసయ్య చేతికి బేడీలు తగిలించారు. నాగరత్నానికి బేడీలంటే ఏమిటో తెలిసీ తెలియని వయస్సు. అయినా తండ్రి ఎక్కడికో వెళ్ళిపోతున్నాడని, అతడు తిరిగిరావడానికి చాలా కాలం పట్టవచ్చునని ఆమె కర్థమయింది. నాగరత్నం నరసయ్య కాళ్లకు చుట్టుకుని 'మళ్ళీ ఎప్పుడొస్తావు నాన్నా' అని అడిగింది. నరసయ్య బేడీలున్న

చేతుల్లోనే కుమార్తెను పై కెత్తుకుని ఆమె తలను రొమ్ముకు హత్తుకున్నాడు. వాతావరణ ప్రభావాలకు చలించని కర్కశ పాషాణం లాంటి నరసయ్య ముఖంలో అది ఇది అని ఊహించడానికి వీలుకాని మార్పేదో ఆ క్షణాన చూపరులకు గోచరించింది. అతడి పెదవులు అప్రయత్నంగా కంపించిపోయాయి. కంటిరెప్పలు క్రిందికీ మీదికీ నాలుగైదుసార్లు కొట్టుకున్నాయి. అతడి కళ్ళు కుమారుడి కోసం జనంలో అటూ, ఇటూ పరికించాయి. కానీ నాగలింగం కనిపించలేదు. సిసింద్రీలాంటి ఆ ఆరేళ్ళ పసికుంక ఏ అమ్మపెట్టిన అన్నం తిని ఏ పశువుల కొట్టంలోపడి నిద్రపోతున్నాడో ఎవరికి తెలుసు! నరసయ్య నాగరత్నాన్ని తీసుకెళ్లి రంగనాథం గారి ఎదుట నిలబడ్డాడు. రంగనాథంగారు చేతులు చాపారు. కానీ నరసయ్య కుమార్తెను రంగనాథం గారి చేతుల్లో ఉంచలేదు. వంగి ఆయన పాదాల చెంత కూర్చోబెట్టాడు. మళ్ళీ నిటారుగా నిలబడి గిరుక్కున వెనుదిరిగి, తిరిగి చూడకుండా వీధివెంబడే వెళ్లిపోసాగాడు!

నరసయ్య రక్షకభటుల్ని వెంబడించలేదు. రక్షకభటులే నరసయ్యను వెంబడించారు!

అంత ఊళ్ళో నరసయ్య అలా వెళ్ళిపోతున్నందున ఒక్క నాగరత్నం మాత్రం కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించింది.

నెలకు రెండు మూడు వాయిదాలుగా నాలుగైదు నెలలపాటు న్యాయస్థానంలో కూనలమ్మకోన కారు ప్రమాదంపైన విచారణ జరిగింది. వాయిదాకు వాయిదాకు క్రొత్త విషయాలు బయటపడ్డాయి. తనకూ సింగప్పకూ ఆదినుంచీ ప్రబల వైరముందని నిందితుడు అంగీకరించాడు. జ్యూరీసభ్యులు ఒకరిముఖం ఒకరు చూచుకున్నారు. ఈ ప్రమాదం ఐచ్ఛికంగా కూడా జరిగి ఉండవచ్చుననుకోడానికి అవకాశం లేకపోలేదని వాళ్ళు అభిప్రాయ పడ్డారు. అంతటితో కేసు తల్లక్రిందులై పోయింది. కారు ప్రమాదం దారుణమైన ఖూనీ వ్యవహారంగా పరిణమించింది!

నరసయ్య ప్రవాసగతుడైన నాటికి నాగరత్నం కింకా పదేళ్ళు నిండలేదు. లంకలాంటి ఆ భవంతిలో ఆమెకు నిర్దిష్టమైన పనంటూ ఏదీ లేదు. కానీ పల్చటి ఒంటిపైన పరికిణీ వేసుకోడానికి తగిన ఆ వయసులో నాగరత్నం చిటారుకొమ్మలో కూర్చుని చింతచిగురు కోసింది. మేడకు నిచ్చెనవేసి పదినిలువులెత్తున్న గోడల కన్నింటికి వింటి దబ్బలావంగి సున్నం కొట్టింది. తొలికోడి పలకరింపుకే లేచి, మహల్లో తలుపు బారగిలి తెరచి 'లేవండి, లేవండి' అంటూ ఇంకా పడక నీడని పాలేళ్ళ కర్ణకుహరాలలో శంఖధ్వానాలు చేసింది. ఇంతకూ ఈ ఇంటికీ పిల్ల యెవరు? పరిచారికలా పనిచేస్తూ, స్వంతమనిషిలా బాధ్యత వహిస్తూ, ఇంటి పెద్దలా అందిరి బాగోగుల్ని తెలుసుకుంటూ కురంగంలా ఇంటా బయటా కలయతిరిగే ఈ అమ్మాయికి ఈ ఇంటిలోవున్న స్థానమేమిటి? ఏమో, ఏమిటో, ఆలోచించిన వాళ్ళెవరూ లేరు.

రంగనాథం గారి భార్యపేరు వరలక్ష్మి. వరలక్ష్మికి దేవుడిచ్చిన వరమల్లా ఒక్కటే ఒక్కటి. ఆమె లౌకిక వ్యవహారాలన్నింటిపట్లా నిర్లిప్తత వహిస్తుంది. సంతానం కలగడంలో జాప్యం కలగనూ కలగనూ ఆమెదృష్టి పూజాపురస్కారాలవైపు, తీర్థయాత్రలవైపు మళ్ళింది. ఒకొక్కసారి తీర్థయాత్రకు బయలుదేరితే ఆమె ఏడెనిమిది పుణ్యక్షేత్రాలు దర్శించుకుని ఏ రెండు మూడు నెలలకో తిరిగి వచ్చేది.

వచ్చినరోజు సాయంత్రమో, లేకుంటే ఆ మరునాటి ఉదయమో రంగనాథం గారు "ఏం, అప్పుడే తిరిగొచ్చేశావు" అని భార్యను పలకరించేవారు.

భగవంతుడు వరలక్ష్మికి ఇవ్వడానికి మరచిపోయిన గుణాలలో మాటకారితనం ముఖ్యమయింది. అధవా మాటాడినా, ఆమె అసంబద్ధంగా మాటాడుతుంది.

"ఏం లేదు. మరీ..... మిమ్మల్ని చూడాలని బుద్ధి పడింది. అందుకని...." అంటూ ఆమె నసిగేది.

రంగనాథంగారు ఫక్కున నవ్వి, "నీ బుద్ధినేం చేద్దామా అని చాలా రోజులనుంచీ ఆలోచిస్తున్నాను. అది ఒకసారి తిరుపతి వేంకటేశ్వరుడి పైకి వెళుతుంది. మరొకసారి పానకాలరాయుడి పైకి వెళుతుంది. ఇంకొకసారి కదిరి నరసింహస్వామి పైకి వెళుతుంది. కానీ కడకు ఎప్పుడు లేచినా రాళ్లవంక దగ్గరే తెల్లవారినట్లు అది నాపైకి వచ్చి వ్రాలిపోతుంది. అంటే నీకు నచ్చిన పూజా విగ్రహాలలో నాది చిట్టచివరి దన్నమాట! ఇదిగో నాగరత్నం! కాస్త కర్పూరమూ, ఒక కొబ్బరికాయా పట్టుకురా, మీ అక్క పూజచేసుకోనీ" అనేవాడు.

వరలక్ష్మి ముఖం వెలవెల పోయేది. అది సరాగమో, పరిహాసమో, లేక మొదటినుంచీ భర్త తన పట్ల కనబరుస్తున్న నిరాదరణ తాలూకు విశ్వరూపమో ఆమెకు అర్థమయ్యేది కాదు.

భర్త దూరంగా వెళ్ళిపోగానే వరలక్ష్మి నాగరత్నాన్ని దగ్గరకు పిలిచి "అది కాదే నాగరత్నం! నీళ్లు త్రాగేసినట్లు మీ మావయ్య అలా గడగడా మాట్లాడేస్తారే! ఆయన మాటలు నీకేమైనా అర్థమౌతాయా?" అని అడిగేది.

"ఆయన మాటలు అర్థమైనా కాకపోయినా ఇప్పుడొచ్చిన చిక్కంతా నీతోనే అక్కా! నువ్వు ఇంట్లో ఉంటావు. కానీ ఇంటి సంగతులు పట్టించుకోవు. ఎక్కడికో వెళ్తావు. మళ్ళీ నీకిష్టమొచ్చినప్పుడు తిరిగొస్తావు. ఇలాగైతే ఎలా జరుగుతుందని? గడియారానికి కీగమిచ్చినట్టు రోజుకొకసారి నేనొకతె నున్నానండోయ్! అంటూ ఆడది మగవాడి చెవి నలుముతుండాలి".

అప్పటికి నాగరత్నంలో యౌవనం మొగ్గ తొడిగింది. ఆ యౌవనోదయావసరంలో కాలపురుషుని కుంచె రెండు మూడేళ్ళపాటు నిర్విరామంగా నాగరత్నం ఆకృతికి మెరుగులు దిద్దింది. బాల్యంలో గెంతడం అన్న పేరుతో చలామణీ అయిన ఆమె నడక, యౌవనంలో అదొక నాట్యంలా చూపరుల కళ్లకు భాసించింది. చేతులు త్రిప్పి, త్రిప్పి మాట్లాడడం అదొక అభినయంలా గోచరించింది. అప్పుడామె నవ్వితే పోకిరినవ్వని అపహసించిన నోరు ఇప్పుడామె నవ్వితే రతనాలు రాలిపడ్డవని ఉత్ప్రేక్షించింది. నిజమే! ప్రకృతి చిత్రమైంది. ఈ ప్రకృతిలో ఒక అసహ్యాకరమైన పురుగు తనకు కాలం రాగానే సృష్టి సౌందర్యానికి తార్కాణ ప్రాయంగా అందాల సీతాకోక చిలుకగా పరిణామం చెంది రెక్కలాడించుకుంటూ ఎగిరిపోతోంది. ఈ పరిణామంతో పోల్చిచూస్తే ఆమె రత్నం కాదు. రత్నం ఎరుపుగా ఉంటుందేమో? పోనీ, పుట్టుకతో ఆమె ఇంద్రనీలం! యౌవనం చేసిన పనల్లా ఒక్కటే. మణికి సానపెట్టింది. అంతటితో ఇంద్రనీలం మెరుగులు గ్రక్కింది.

ఓ రోజు మధ్యాహ్నం మూడుగంటల వేళ నిద్రలేచి సిగరెట్టు ముట్టించుకుంటూ మేడమెట్లు దిగుతున్నారు రంగనాథంగారు. హాల్లో ముక్కాలిపీటపైన కూర్చుని వరలక్ష్మి నాగరత్నానికి తల దువ్వి జడవేస్తోంది. పువ్వుల వాయిల్ చీరపైన తెల్లటి జాకెట్టు తొడిగి, తలవంచుకుని అరమోడ్పు కన్నులతో కూర్చునివుంది నాగరత్నం. దిగుతూ దిగుతూఉన్న రంగనాథంగారు ఓ మెట్టుమీద ఆగి అలాగే అప్రతిభులై నిల్చుండి పోయారు. నాగరత్నంలో

ఏ ప్రత్యేకతను చూచి ఆయన విస్మయచకితులైపోయారో ఊహించడం కష్టం! ముఖకవళికలను చూచి మనసులో మెదిలే భావాల్ని గ్రహించవచ్చుననే మనశ్శాస్త్ర సిద్ధాంతానికి రంగనాథం గారొక మినహాయింపు! బహుశా ఆయన దృష్టి నాగరత్నం కళ్ళపైన పడివుండవచ్చు. అది అజంతా నాగసుందరి నయనాల్లా మొదటి చూపుకు దేన్నో చూస్తున్నట్టు కనిపించినా, కడకు దేన్నీ చూడనట్టే గోచరమౌతున్నాయి. ఒకవేళ ఆయన నిగనిగలాడిపోతున్న నీలాలకాలపైన వరలక్ష్మి అర్ధచంద్రాకారంగా ముడుస్తున్న మల్లెపువ్వుల్ని చూచి ఉండవచ్చు. ఆ పుష్పప్రభ వాయిల్‌చీరలో ఒదుగుళ్ళు పడుతూ చిక్కుపడపోయి ఉన్న జవ్వనపుసిరులన్నింటికీ మకుటాయమానంగా ప్రకాశిస్తోంది.

రంగనాథం గారు చరచరా మెట్లు దిగి, ఒక కుర్చీని వరలక్ష్మికి దగ్గరగా లాక్కుని అందులో కూచున్నారు.

వరలక్ష్మి తలపైకెత్తి రంగనాథం గారిని చూస్తూ "అదేమిటండీ! మన నాగరత్నమే! ఎప్పుడూ చూచి ఎరగనట్టు, అలా చూస్తున్నారేం" అంది.

'ఉండక్కయ్యా! నేను చెబుతాను. మావఁయ్య చూపు లెలావున్నాయో తెలుసా! రాత్రి నేను లాంతరు లోపలబెట్టి తలుపులు మూసేద్దామని వరండాలోకి వెళ్లాను. దీపం చుట్టూ అవేవో చిన్న పురుగులు తిరుగుతున్నాయి. నీడలోనుంచి ఓ కప్ప వాటివైపు చూస్తోంది. చూచి చూచి, ఉన్నట్టుండి ఒక గంతువేసి, నాలుక చాపి పురుగును నోట్లో వేసుకుని మరుక్షణాన్నే మళ్ళీ నీడలోకి వెళ్ళిపోయింది".

"అంటే ఏమిటంటే" అని విరగబడి నవ్వేశారు రంగనాథం గారు. నవ్వీ నవ్వీ "నేనా కప్పలా నాగరత్నాన్ని చూస్తున్నానన్నమాట వరలక్ష్మీ! నువ్వలా కూచుని ఉండగానే నేను దీన్ని అంగిట్లో వేసుకుని వెళ్ళిపోబోతున్నాను" అన్నారు.

"నోట్లో వేసుకోడానికిదేమైనా మిఠాయా? తలదువ్వి పూలు ముడిచి చుక్క బెడితే చూడ చక్కగా ఉంటుంది గదా అని...."

వరలక్ష్మికి అడ్డుతగిలి "ఈ సింగారింపులు చేసుకుంటే నువ్వు చక్కగా ఉండవూ" అన్నారు రంగనాథం గారు.

"నాదేముంది! ముసలిదాన్నయిపోతున్నాను"

"నువ్వెప్పుడూ ముసలిదానివి కావు వరలక్ష్మీ!" రంగనాథం గారు భార్యను జాలిగా చూస్తూ అన్నారు.

"ఐతే ఇకనేం మావఁయ్యా! మారాజులా నువ్వు రెండో పెళ్ళి చేసుకోవచ్చునే!" అంది నాగరత్నం.

"ఎవరొద్దన్నారు. ఎవరో ఎందుకు? కావలిస్తే నాగరత్నాన్నే చేసుకోండి" అంది వరలక్ష్మి.

"ఆగాగు – ఎవరిని చేసుకోవచ్చో, ఎవరిని చేసుకోగూడదో నువ్వే చెప్పేస్తే ఎలాగు? నన్నూ ఆలోచించుకోనివ్వు" అని సిగరెట్టును పీల్చి పీల్చి ఆఖరుకు బారెడు పొడుగు ధూమమాలికను గాలిలోకి వదలిపెట్టారు రంగనాథం గారు.

సంఘటన జరిగిన తర్వాత వరలక్ష్మి కొంచెం ఇంచుమించుగా మూడేళ్ళు మాత్రం బ్రతికింది. ఆ మూడేళ్ళలో ఆమె కనీసం నెలకు రెండు మూడుసార్లు నాగరత్నంతో అంతరంగికంగా "ఏమిటే, నాగరత్నం! నీ ఇష్టం యేమిటో చెప్పనేలేదే మరి! నీకిష్టమైతే ఊఁ అను! ఆ శుభకార్యం కాస్తా జరిగిపోతే నాకెంతో హాయిగా ఉంటుంది. ఎలాగు

నాకు బిడ్డలు లేకపోయారు. నీ కడుపునైనా ఒక కాయగాస్తే..." అని అడుగుతూ వచ్చింది. నాగరత్నానికి ఏం చెప్పాలో తోచేదికాదు. అసలీసూచనను అవుననీ, కాదనీ తేల్చి చెప్పవలసిన మనిషి నాగరత్నం కాదు. ఆ సంగతి వరలక్ష్మికి కూడా తెలుసు. కానీ ఎవరి దగ్గర ఈ ప్రసక్తి తేవాలో వారిదగ్గర మాత్రం వరలక్ష్మి నోరు పెగిలి, మాట బయటికి వచ్చేది కాదు.

పదిరోజులు జ్వరం కాసిందన్న నిందతో వరలక్ష్మి బొందెలోనుంచి వేరుపడి జీవుడు అనంతవాయువుల్లో కలిసిపోయాడు. గోదాన, భూదాన, హిరణ్యదానాది సత్కారాలతో అంత్యక్రియలు యథావిధిగా జరిగిపోయాయి. భార్యావియోగంవల్ల రంగనాథం గారు ఖిన్నులైపోయారని కూనలమ్మ కోనలో జనం చెప్పుకున్నారు. భార్య చనిపోయిననాటినుంచీ ఉత్తర క్రియలు పరిసమాప్తికి వచ్చిన పదహారోనాటి వరకూ రంగనాథం గారు గడ్డం గీసుకోని మాటనిజమే! ఆ పక్షంరోజుల్లో ఆయనకు దేశం నలుమూలలనుంచీ తండోపతండాలుగా సానుభూతి లేఖలు వచ్చాయి. అన్ని లేఖలూ ఒకే ఒక విషయాన్ని వివిధ భంగిమల్లో ఉద్ఘోషించాయి. "ఇది మీకు రాదగిన కష్టం కాదు. ఐనా దీనికి తట్టుకోగల మనస్సంయమనాన్ని భగవంతుడు మీకు ప్రసాదించగలడు. అవధుల్లేని మీ జీవనోత్సాహంతో పాలు పంచుకోడానికైనా మీకొక సహచారిణి అత్యవసరం. కానీ మీకు సహధర్మచారిణి లేనికొరత తాత్కాలికమేనని త్వరలో అది తీరిపోగలదనీ భావిస్తున్నాము".

వరలక్ష్మి చనిపోయి రెండు మూడు నెలలు గడచిపోయిన తర్వాత నాగరత్నం ఓ రోజు సాయంత్రం రంగనాథం గారి గదిని శుభ్రపరచడానికి మేడమీదికి వెళ్ళింది. రంగనాథంగారు వాలుకుర్చీలో కూచుని ఏవో లెక్కలు చూచుకుంటున్నారు. ఎన్నికల సంరంభంలో ఒక మిత్రుడికి పలుకుదోడుగా వెళ్ళి నెలరోజుల తర్వాత ఆనాటి ఉదయమే ఆయన ఇంటికి తిరిగి వచ్చారు. నాగరత్నం తలవంచుకుని ధూళిరేగకుండా మెల్లగా చెత్తపూడ్చివేస్తూ వాలుకుర్చీకి దగ్గరగా వచ్చింది. మీటనొక్కగానే యంత్రం పనిచేయడానికి ప్రారంభించినట్టు గదిలో అప్పుడొక హఠాత్సంఘటన జరిగింది. రంగనాథం గారు చేతిని సాచి నాగరత్నాన్ని తమవైపుకు లాగేశారు. ఆ విసురులో తోటకూరకాడలా అల్లల్లాడిపోతూ నాగరత్నం రంగనాథం గారిమీద కూలబడిపోయింది.

నాగరత్నానికి ఇది సరిక్రొత్త అనుభవం కాదు!

వరలక్ష్మి బ్రతికివున్న రోజుల్లో నాలుగైదుసార్లు ఇలాగే జరిగింది. మొదటిసారి నాగరత్నం మరీ కుర్రదానిలా రంగనాథం గారి చేతిని కొరికివేసి తుర్రున పారిపోయింది. ఈ మాట వరలక్ష్మితో చెబుదామనికూడా అనుకుంది. కానీ తను చెప్పడానికి జంకుగొంకులు పడుతుండగానే వరలక్ష్మి "ఏమిటే నాగరత్నం! మీ మావయ్య చేతిని అలా కొరికేశావు?" అని విస్మయంగా ప్రశ్నించింది. నాగరత్నం బిత్తరపోయింది. అయితే తను, రంగనాథం గారు దగ్గరికి లాక్కుని ఉక్కు చేతులతో ఉక్కిరిబిక్కిరి చేస్తున్నా ఊఁ ఆఁ అనకుండా ఊరికే ఉండిపోవాలన్నమాట!

ఇలాంటి క్లిష్ట పరిస్థితుల్లో ఇదివరకూ తను ప్రతిఘటించినట్టే ఈసారి కూడా నాగరత్నం రంగనాథం గారి చేతుల్లోనుంచి జారిపోవడానికి ప్రయత్నిస్తూ "విడిచిపెట్టు మావఁయ్యా! ఎవరైనా చూస్తే ఏమనుకుంటారు? నీకేం నువు మగమారాజువి. వచ్చేది నాకేగా" అంది.

రంగనాథంగారు నాగరత్నం అమాయకత్వానికి జాలిపడ్డట్టు మెల్లగా నవ్వేస్తూ "ఆడదానికి అన్యాయం చేయదలచుకుంటే ఎంతోసేపు పట్టదు. నా ఉద్దేశం అదికాదు" అని తన నిడువాటి చేతులతో ఆమెను దగ్గరగా లాక్కుని హృదయానికి హత్తుకుంటూ "అందులోనూ నీకా" అన్నాడు.

విడివిడిగా చూచుకుంటే అర్థమేమిటో అంతుతేలని ఈ మూడు పొడివాక్యాలు నాగరత్నంపైన మూడు మంత్రాల్లా పనిచేశాయి. ఆమె మంత్రముగ్ధమైపోయిన నాగకన్యలా ఆ పారవశ్యంతో రంగనాథంగారి చేతుల్లో ఆటబొమ్మగా మారిపోయింది.

ఈ ప్రణయ నాటకానికి నాందీ ప్రస్తావన ఏ ప్రదేశాన జరిగిందో అక్కడే ఈనాడు నాగరత్నాన్ని వెక్కిరిస్తున్నట్టుగా కలకలలాడిపోతూ వివాహ మహోత్సవ ఆహ్వాన పత్రికలు గదంతటా గాలిలో తేలియాడుతున్నాయి!

ఎవరికీ పెళ్ళి. ఎవరి వీ పెళ్ళి పత్రికలు?

నాగరత్నానికి అనుమానమైతే ఇరవై రోజులక్రిందటే కలిగింది. గ్లాసులు, కూజాలు, పూలకుండీలు, కంబళ్ళు లాంటి వస్తు సామగ్రులూ, వంటసంబారాలూ కోకొల్లలుగా వచ్చి ఇంట్లో పడుతున్నాయి. ఈ మధ్య ఎవరో పెద్దమనుషులు ఏడెనిమిది కారుల్లో తరలిరావడం జోరుగా కొనసాగుతోంది. వాళ్ళు వచ్చినప్పుడల్లా ఇంటిముందర పందిళ్ళువేసి, కంబానికి కంబానికీ గ్యాసులైట్లు కట్టి, విందులు పెట్టి కొట్టి కోలాహలం చేయడం మామూలే! ఈసారి మరీ పెద్దమనిషి ఎవరో రాబోతున్నారేమో ననుకుంది నాగరత్నం. కానీ నిజం అది కాదు. ఈ ఇంట్లో పెళ్ళి జరుగబోతున్నదన్న వార్త మెల్లమెల్లగా నాగరత్నం వీనుల్లో పడింది. ఆ సన్నసన్నటి వార్త ఈనాడు రెండింతలై, నాలుగింతలై, ఎనిమిదింతలై అలా అలా ద్విగుణీకృతంగా ధ్వనించి నాగరత్నం బుర్రలో భూకంపాలు సృష్టించి, హృదయంలో అగ్ని పర్వతాల్ని ప్రేల్చింది.

పత్రికను చేతబట్టుకుని ద్వారబంధానికి ఆనుకుని నిల్చుంది నాగరత్నం. ఆమెకళ్ళు శూన్యంగా ఆకసంవైపు చూస్తున్నాయి. దూరాన కొండలపైన, వాటిమధ్య కోనలో, పైన ఆకాశాన, తలలో, మదిలో, ఎదలో కారుచీకటి కటికరక్కసి వికృత వికటాట్ట హాసమే వినిపిస్తోంది, కనిపిస్తోంది నాగరత్నానికి! నేత్రాంచలాలకు వేసుకున్న కాటుకలో కలిసి, కన్నీరుకూడా నలుపెక్కి ఆమె బుగ్గలమీద జొటజొట కారుతోంది.

దగ్గరలో అడుగుల సవ్వడి వినిపించింది.

వస్తున్నవారు రంగనాథం గారు.

చేతిని దారికడ్డంగా చాపి పత్రికను రెపరెప లాడిస్తూ "ఏమిటిది?" అని గర్జించింది నాగరత్నం.

ప్రశాంతమూ, విస్పష్టమూ అయిన గంభీర స్వరంతో రంగనాథం గారు "తెలియడం లేదా నాగరత్నం! అది పెళ్లిపత్రిక" అన్నాడు.

"ఎవరికి పెళ్ళి?"

"ఎవరికో అయితే పత్రికలు మనింట్లో ఎందుకుంటాయి?"

"మనింట్లో ఎవరికి పెళ్ళనే అడుగుతున్నాను?"

"నాకే! నాకు పెళ్ళయితే నీకయినట్టు కాదా నాగరత్నం!" రంగనాథంగారు లాలనగా అడిగారు.

"ఆ నోటితోనే నా కన్యాయం జరగదని చెప్పావు!"

"ఇప్పుడు మాత్రం నీకేం అన్యాయం జరిగింది నాగరత్నం! ఆడదాన్ని నమ్మించి ద్రోహం చేసే దుర్గుణం మా ఇంటా బయటా లేదు తెలుసా! మా తాతగారికి మూడు పెళ్లిళ్లు. అయితేనేం! ఆ పెళ్ళాలకన్నా ఆయన చేరదీసిన నాంచారమ్మకే రాజభోగం జరిగింది. ఇక మా నాన్నగారి సంగతి సరేసరి! ఆయన చుట్టపు చూపుగా ఎప్పుడో ఇంటికి వచ్చేవారంతే! మిగిలినప్పుడల్లా పట్నంలో ఆ కమలాబాయి ఇంట్లోనే ఉండిపోయేవారు".

"భోగమోళ్ళతో నాకు పోలికేమిటి? డబ్బుకు మానం అమ్ముకోడానికి కిక్కడెవరూ కాచుక్కూచోలేదు" నాగరత్నానికి ఒళ్ళు పొగలుబోతోంది. ఆ ఉద్వేగంలో ఆమె కళ్ళు విస్ఫులింగాలై రంగనాథం గారి మీద నిప్పులుమిశాయి.

"కాస్త తమాయించుకో నాగరత్నం! నీకు తెలియదు. ఈ ఇంటికి రాబోతున్న క్రొత్త కోడలు ఏ కాస్తో కూస్తో చదువుకున్న పిల్ల. సినిమాలు, షికార్లు, క్లబ్బులూ, రేడియోలు లేకుంటే ఆవిడ కొక్కరోజు గడవదు. ఆమె ఇక్కడుండి సంసారం వెలగబెట్టబోతుందని కాదు. ఆమె తండ్రికొక్కతే కూతురు. ఆ తండ్రికి డబ్బుంది. ఏ పెట్టెలోవేసిరమ్మంటే ఆ పెట్టెలో ఓట్లువేసి రావడానికి సిద్ధంగా నాలుగైదు వందల కుటుంబాలు అతడి చేతిలో ఉన్నాయి. కాలం ఒక రీతిగా ఉండదు..."

"అవన్నీ నాకక్కర్లేదు" – తలపైన చావుదెబ్బ తగిలినా ఇంకా పడగెత్తడానికి ప్రయత్నించే కొదమత్రాచులా బుసలు పెడుతూ మాట్లాడుతోంది నాగరత్నం. "నా బొందెలో ఊపిరుండగా ఈ పెళ్ళి జరగదు. ఏమనుకుంటున్నావో, ఇది నిప్పుతో చెలగాటం".

చేతిలోఉన్న పత్రికను నలిపి నేలపైన కొట్టి మునిపంటితో పెదవిని కొరుక్కుని పొంగివస్తున్న దుఃఖాన్ని ఆపుకుంటూ, ఒక్క విసురున ద్వారాన్ని దాటి, ఆలంబనంలేని మల్లెతీగలా కంపించిపోతూ డాబాపైన నడిచి మేడమెట్లు దిగుతోంది నాగరత్నం. గసబోసుకుంటూ పరుగెత్తి వస్తున్న నాగలింగం మెట్లపైన ఆమెకు తారసిల్లాడు.

తమ్ముణ్ణి చూడగానే నాగరత్నం కుప్పకూరలా నిల్చున్న మెట్టుపైన్నే కూలబడిపోయింది. కూచోడానికి సైతం ఓపరికం లేక, ఆమె తమ్ముడి కాళ్ళవైపు వ్రాలిపోయి వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ "ఈ బ్రతుకు నేనెందుకు బ్రతకాలిరా తమ్ముడూ! ఇంతకంటే చస్తే మేలుగాదూ!" అంటూ వాపోయింది.

"ఏమిటక్కా నీ ఆగడం! అవతల కొంపలంటుకపోతున్నాయి. ఎవడో ముసలాడు నాకడ్డొచ్చి దుడ్డుకర్ర దెబ్బతిని దిక్కులేని చావు చావబోతున్నాడు. తప్పుకో బాబుగార్ని చూడాలి" అన్నాడు నాగలింగం.

నాగరత్నం చివాలున లేచి నిల్చుని తమ్ముణ్ణి చురచుర చూస్తూ "ఎవరిదాగడం? నన్ను భోగం పడుచుక్రింద లెక్కగట్టిన మీ బాబు గారిది ఆగడం. నమ్మించి నా బ్రతుకును నట్టేట్లో కలుపుతున్న మీ అయ్యగారిది ఆగడం" అంటూ ఉక్రోషాన్ని వెలిగ్రక్కింది.

"ఇప్పుడు నువ్వనేదేమిటక్కా?" అసలు విషయమేమిటో అర్థంగాక విసుగ్గా ప్రశ్నించాడు నాగలింగం.

"ఒక్కమాట చెప్పి, ఆ మాటకు అప్పుడొక మాదిరి, ఇప్పుడొక మాదిరి అర్థం చెబితే నేనేం చేయను! ఒరే తమ్ముడూ నేనాడదాన్ని! ఆడదాన్ని వంచన చేయడానికి ఇంత పెద్ద ఎత్తు అవసరం లేదు. ఇప్పుడాయన వేరే పెళ్ళి చేసుకుంటే నా గతేం కావాలి? రేపు నలుగురూ నన్ను చూచి నాలుగు మాటలనుకుంటే నేను నా ముఖాన్ని ఎక్కడ దాచుకోను?"

నాగలింగం తోబుట్టువును ఎడంగా త్రోసి, పై మెట్టుమీదికి దాటుకుని క్రిందికి చూస్తూ అన్నాడు. "నీకు పిచ్చెక్కిందేమిటి? మన అంతస్థేమిటి? బాబుగారి అంతస్థేమిటి? ఆయన నిన్ను పెళ్లాడటమేమిటి? ఎవరైనా వింటే నవ్వుతారు. పో అవతలికి!"

అవును! దాస్యభావం ఒక మనిషిని మేరువునుచేసి, సాటి మనిషి ఆ మేరువు ఎదుట గుప్పెడు ధూళిగా మార్చివేస్తుంది.

✧ ✧ ✧

జవానుల్ని తన వెనువెంటనే సైకిళ్ళమీద బయల్దేరమని చెప్పి సబ్ ఇన్స్పెక్టరు సత్యనారాయణ మోటార్ సైకిలు 'స్టార్టు' చేశాడు. పట్టు విడిపించుకుని తోడేలు మీదికి కనిసే జాగిలంలా రొప్పుతూ మోటార్ సైకిలు రోడ్డుపైకి వచ్చింది. సత్యనారాయణ సీటుపైన సర్దుకుని కూచున్నాడు. వింటినుంచి వెలువడ్డ బాణంలా చిమ్మచీకటిని చీల్చుకుని వెళ్ళిపోతోంది సైకిలు. సత్యనారాయణ ఇప్పుడిప్పుడే చీకటిలో ప్రయాణాలకు అలవాటు పడుతున్న మనిషి. పట్టపరీక్షలో అగ్రశ్రేణిలో ఉత్తీర్ణుడై, ట్రైనింగు సెంటరులో ప్రతిభలోనేగాక, ప్రవర్తనలో కూడా మంచి పేరుతెచ్చుకున్న సత్యనారాయణను ఏరీ కోరీ పై ఉద్యోగులు కూనలమ్మ కోనకు రవాణా చేశారు. ఒక్క వేడినిట్టూర్పుతో ఉద్యోగ భారాన్ని తన భుజస్కంధాలపైన్నుంచి దించివేసుకుంటున్న ముసలి సబ్ ఇన్స్పెక్టరు సత్యనారాయణ భుజంపైన చేయివేసి "అబ్బాయి! ఇంక నువ్విక్కడ ఉద్యోగం చేయబోతున్నావు నాయనా" అన్నాడు.

ఛార్జి పుచ్చుకున్నట్టు సంతకం చేయబోతున్న సత్యనారాయణ 'షాక్' తిన్నవాడిలా కలం టేబిలు పైన ఉంచి "మీరు పెద్దవారు. నేను కుర్రవాణ్ణి. మీరు చెప్పదలచుకున్న దంతా స్పష్టంగా చెప్పి వేయండి" అన్నాడు.

ఉద్యోగజీవితంలో తను నేర్చుకున్న గుణపాఠాలా సారాంశాన్నంతా ఆ తలనెరసిన ఉద్యోగి నాలుగో తరగతి కుర్రాడికి పాఠం బోధించిన తరహాలో ప్రశ్నోత్తరాలుగా విశదం చేసేశాడు.

"ఒక్కచోట నేరం జరుగుతుంది. ఆ నేరం జరగడానికి మనిషిని ప్రేరేపించేది ఏదో నీకు తెలుసుననుకుంటాను".

సత్యనారాయణ తేలిగ్గా బదులు చెప్పివేశాడు.

"ఒకటి అజ్ఞానం. రెండోది అహంభావం. సాధారణంగా వీటివల్ల నేరాలు సంభవిస్తుంటాయి".

"రైట్ – వీటిలో మొదటిరకం నేరాలతో మనకు చిక్కేలేదు. ఏ అజ్ఞానంవల్లనైతే నేరం జరుగుతుందో, అదే అజ్ఞానం వల్ల మనకు నేరస్థుడు దొరికిపోతాడు. తికమకలు పడకుండా న్యాయస్థానం అతడికి శిక్ష విధించగలుగుతుంది. కానీ రెండోరకం నేరస్థులు? వాళ్ళని నువ్వేం చేయగలవు?"

డక్కా మొక్కీలు తిన్న ఆ సాటి ఉద్యోగిని ఇక్కడ సత్యనారాయణ బోల్తాకొట్టించడానికి ప్రయత్నించాడు.

"అజ్ఞానమూ, అహంభావమూ పరస్పరాశ్రయాలు. నేరాలకు మూలకారణాలైన వాటితో మనకు ప్రసక్తి లేదు. మనకు కావలసిందల్లా నేరస్థులు".

"కానీ ఈ రెండో ఈ రకం నేరస్థులు అంత అశ్రమంగా నీ పిడికిట చిక్కిపోరు. వాళ్లకు డబ్బుంటుంది. దర్పముంటుంది. వాళ్లని అజ్ఞానుల క్రింద లెక్కగట్టడానికి వీల్లేదు.

పైగా వాళ్ళు తమ చుట్టూరా ఉన్న అజ్ఞానాన్ని కోటగా మలుచుకుని, ఆ కోట నడుమ ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యం సాగిస్తారు. వాళ్ళు నేరం చేస్తున్నారని ఋజువు చేయడానికి ప్రత్యేకంగా సి.ఐ.డి. ఉద్యోగులు అవసరం లేదు. ఆ నేరమేదో ముంజేతి కంకణంలా తెలిసిపోతూనే ఉంటుంది. కానీ మనం వాళ్ళనేమీ చేయలేము".

ధర్మయుద్ధానికి మోహరిస్తున్న వీరయువకుడిలా హుంకరించి సత్యనారాయణ "నా ఉద్యోగధర్మం ఎదుట ధనాన్నీ దర్పాన్నీ తృణంగా పరిగణిస్తాను" అన్నాడు.

ముసలి ఇన్‌స్పెక్టరు మెల్లగా నవ్వి నిస్పృహతో "అది నీ ఉద్యోగధర్మానికి వెనుకబలం ఉంటే అప్పటిమాట" అన్నాడు.

"ధర్మం స్వయంశక్తివంతమయింది. దానికి వెనుక బలాలు, ప్రక్క బలాలు అనవసరం", సునిశ్చితమయిన ధర్మసూత్రాన్ని వల్లించాడు సత్యనారాయణ.

"ధర్మం స్వయంశక్తివంతమయిందే! కాదనను. కానీ విజయాన్నీ సాధించడానికి ముందు ధర్మం ఎన్నిసార్లు అధర్మంతో ఘర్షించి ఓడిపోతుంటుంది? చిట్టచివరి కయినా ఈ ధర్మం జయించడానికి కారణం ఒక అలౌకికమైన మహాశక్తి దానికి బాసటగా నిలిచి ఉండడమేనని మనం విశ్వసిస్తాం. కానీ అనేకమారులు ధర్మాన్ని ఓడించగలుగుతున్న అధర్మానికి అండగా ఉంటున్న దేది? ధనమూ, దర్పమూ, బలమూ, ఛలమూ అని నేనంటున్నాను. వీటిని నువ్వు తృణప్రాయంగా పరిగణిస్తావు. కానీ నీ ధర్మానికి వెనుకబలంగా ఉండటానికి ఉద్దేశింపబడిన లౌకిక వ్యవస్థలు కొన్ని నీ పక్కలోనే బల్లాలై ఆ అధర్మాన్ని చూచీ చూడనట్టు మూకీ భావం వహించినప్పుడు ధర్మం అధర్మం ముందు తలవంచుకోవలసి వస్తుంది. నీకు తెలియదు బాబూ! ఈ ధర్మాధర్మ సంఘర్షణతో నా తల బట్టగట్టిపోయింది. పోనీలే! నీకు పిరికిమందు పోయడం నా అభిమతం కాదు. నీ ఆదర్శాలతో నువ్వు పురోగమించు. కానీ అయిదేళ్ల తర్వాత నీ ఉద్యోగానుభవాల్ని గురించి నాకో కార్డు ముక్క మాత్రం వ్రాయి. సంతోషిస్తాను" అంటూ రిటైర్డు సబ్ ఇన్‌స్పెక్టరు సత్యనారాయణ దగ్గర నుంచీ సెలవు తీసుకున్నాడు.

పోలీసు స్టేషను ఆవరణలో కాలుపెట్టిన నెల రోజులకు సత్యనారాయణ ఓ విచిత్ర వృత్తాంతాన్ని గురించి తెలుసుకోవడం సంభవించింది.

ఆరోజు ఇరవై తొమ్మిదో తేదీ. మరునాటి సాయంకాలానికి నెలసరి లెక్కలన్నీ పూర్తికావలసి ఉన్నాయి. సత్యనారాయణ రికార్డును తనిఖీ చేస్తూ, ఉన్నట్టుండి తలపైకెత్తి వరండాలో పచారు చేస్తున్న హెడ్ కానిస్టేబులును పిలిచి "అది కాదు వరదయ్యా! ఈ లొకాలిటీలో దొంగసారా కేసులు ఎక్కువన్నారు. ఏదీ మరి! ఈ నెలకంతా ఒక ప్రొహిబిషను కేసయినా రిజిష్టరులో నమోదు కాలేదే?" అన్నాడు.

అదేమంత ఘనకార్యమన్నట్టు వరదయ్య నాలుక చప్పరించి "దానికేమండీ! మీరు కావాలంటే రేపీపాటికి తీసుకొస్తాను" అన్నాడు.

"కావాలనుకోడమేమిటి? ఈ నెలరోజుల పొడుగునా ప్రొహిబిషను కేసు ఒకటయినా లేకపోతే ఈ ఏభైఏడో దేశంలో మనం ఉన్నామా, ఊడామా అని పైవాళ్ళకి సందేహం రాదూ!" అన్నాడు సత్యనారాయణ.

వరదయ్య మరునాటి మధ్యాహ్నానికల్లా అన్నంతపనీ చేశాడు.

తుమ్మ సారాయితో నిండిన కడవను తలపైకెత్తుకుని ఒళ్ళంతా చెమట కార్చుకుంటూ హెడ్ కానిస్టేబుల్ వెంబడే స్టేషనులో ప్రవేశించిన ఆ నేరస్థుడ్ని చూడనూ చూడనూ సత్యనారాయణలో జాలి, విస్మయం, కోపం ముప్పిరి వేసుకపోయాయి.

ఆ వచ్చినవాడు మొలకు మూడుముళ్ళ తుండుగుడ్డ చుట్టుకున్నాడు. అతడేనాడైనా తిండి ముఖం చూచి ఎరుగునో, ఎరుగడో సత్యనారాయణకు తెలియదు. కానీ అతడి కడుపు వీపుకు అంటుకపోయి ఉన్న మాట మాత్రం నిజం! రొమ్ములో ఎముకలు మాత్రం కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తున్నాయి. దొంగసారా కాచడానికి కావలసినంత గుండె దిటవున్న మనిషి ఇలా ఉంటాడని సత్యనారాయణ ఎన్నడూ అనుకోలేదు. తన ఉద్దేశం ప్రకారం మెలి తిరిగిన మీసాలతో, కండపుష్టితో మిసమిసలాడుతున్న దేహంతో పోకరించిన పొట్టేలులా ఉండవలసిన దొంగసారా నేరస్థుడు ఈ శిథిల రూపంతో ప్రత్యక్షమైనందుకు సత్యనారాయణ ఆశ్చర్యపడిపోయాడు.

'అబ్బీ' అనాలో 'అయ్యా' అనాలో తోచక కాసేపు తటపటాయించి చివరకు సత్యనారాయణ సంబోధన ఏదీ లేకనే "ఇంతకు ముందెప్పుడైనా జైలుకు వెళ్ళొచ్చావా?" అన్నాడు.

"వెళ్ళకేం బాబూ! పాతకాపునే!" అదొక సర్వసామాన్యమైన విషయంలా జవాబిచ్చాడు నేరస్థుడు.

మళ్ళీ ఒకసారి అక్కడికి వెళ్ళి రావలసిన పని తగిలిందన్న భావం ఆ జవాబులో ధ్వనించి ఉండకపోతే సత్యనారాయణ ఆ బికారి వాడిమీద మరికొంతసేపు ప్రశ్నల వర్షం కురిపించి ఉండేవాడే! కానీ అదంతా అనవసరమని అపరాధి ఒక్కమాటలో తేల్చేశాడు. భద్రాద్రి రఘురాముని దర్శనం కోసం వెళ్తుండగా బంధుమిత్రుల ఆజ్ఞ ఎందుకని ప్రశ్నించే రామభక్తుడిలా, తనకూ జైలు గోడలకూ మధ్య నిలిచివున్న ఈ పోలీసుల్ని, న్యాయస్థానాన్నీ కంటగించుకుంటున్న ఆ నేరస్థుణ్ణి సత్యనారాయణ ఏమని ప్రశ్నిస్తాడు!

ఆ రోజు రాత్రి వెన్నెల్లో, ఆరుబయట కుర్చీలో కూర్చుని సత్యనారాయణ, ఆ అపరాధి వింత మనస్తత్వాన్ని గురించే ఆలోచిస్తున్నాడు.

ఎదురింటి పంతులుగారు భోజనానంతరం నశ్యం వేసుకుంటూ వీధిలోకి వచ్చి 'ఏమండీ సత్యనారాయణగారూ! వెన్నెల్లో చల్లగా కూచున్నారే!' అంటూ పలకరించాడు.

"రండి రండి! మీ కోసమే ఎదురు చూస్తున్నాను" అన్నాడు సత్యనారాయణ.

పంతులుగారు పిల్లలకు పాఠాలు చెప్పడం మాత్రమే కాక నెలరోజులుగా సత్యనారాయణకు రాత్రిపూట స్థానిక పరిస్థితులపై ట్యూషను కూడా చెబుతున్నారు!

పంతులుగారు వచ్చి కూర్చోగానే సత్యనారాయణ తన కుర్చీని ఆయన దగ్గరకు జరుపుకుని "ఇక్కడంతా అయోమయంగా ఉందండీ పంతులుగారూ! నిన్న మధ్యాహ్నం ప్రొహిబిషను కేసులు లేవేమని వరదయ్యనడిగాను. అతడీరోజు మధ్యాహ్నానికే ఓ కేసు తీసుకొచ్చేశాడు. కానీ మనిషిని చూస్తుంటే అతడు నేరం చేసినవాడిలా కనిపించడం లేదు" అన్నాడు.

పంతులుగారు రెండుమూడుసార్లు తలపైకెత్తి అంతలోనే దించేసుకుని "ఊఁ ఎన్నో ఉంటాయి. అన్నీ కాలక్రమాన మీకే తెలిసొస్తాయి" అన్నారు.

"ఫరవాలేదు చెప్పండి బాబూ చంపక" ప్రాధేయపడ్డాడు సత్యనారాయణ!

"కోనలో సారాయి కాచడమూ, అమ్మడమూ అదొక బహిరంగ వ్యాపారమండీ సత్యనారాయణగారూ!" పంతులుగారు మళ్ళీ ముక్కులకు నశ్యం దట్టిస్తూ అంటున్నారు. "ఊరూరికీ ఒకటి రెండు బట్టీలుంటాయి. (తాగేవాళ్ళు) అక్కడికి వచ్చి యథేచ్ఛగా త్రాగి వెళ్ళిపోతుంటారు. వసూలైన డబ్బులో కొంత ఉత్పత్తిదారుడికి, కొంత ఆ చిల్లర

దుకాణాలపైన ఈగవాలకుండా చూచుకునే ఆసామికి కొంతమరికొందరికీ అలా అలా వాటాలుగా ముట్టిపోతుంది. మరి సింహానికి ఆహారంగా రోజుకొక జంతువు అవసరం గదండీ! మీకు ప్రొహిబిషను కేసుతో గిరాకీ తగిలినప్పుడు వాళ్లే కలిసికట్టుగా మీకొకణ్ణి పంపకం చేసేస్తుంటారు. ఏముంది! ద్వీపాంతరం కాదుగదా! ఏ నాలుగైదు నెలలో! ఉండిరానీ"

సత్యనారాయణ బుర్ర గిర్రున తిరిగిపోయింది. అతడు చరాలున జేబులోంచి డైరీ పైకి తీసి "ఆ ఆసాములెవరో నేను తెలుసుకోవాలి చెప్పండి. చెప్పండి" అన్నాడు.

కానీ చిక్కి బిక్కరించడంకంటే పారిపోయి వెక్కిరించడం మంచిదని పంతులు గారికి బాగా తెలుసు.

"బాబ్బాబూ! ఆ సంగతి నన్నడక్కండి. నాకు తెలియదు. మీ పోలీసు వాళ్ళకీ, మా టీచర్లకీ ఏడేడు జన్మాలుగా సంబంధాలు లేవు. ఇప్పుడు క్రొత్తగా కలుపుకుంటే వ్యవహారం ఎటుపోయి ఎటు వస్తుందో చెప్పడం కష్టం".

అయితే సత్యనారాయణ ఆ ఆసాములెవరో తెలుసుకొనేంతవరకూ ఒంటికాలుపైన నిలిచాడు. మొదట కొంచెం పస్తాయించినా తర్వాత తర్వాత హెడ్ కానిస్టేబులు వరదయ్యకు చెప్పక తప్పింది కాదు.

పై సంఘటన జరిగి మళ్ళీ ఒక నెలరోజులు గడిచిపోయిన తర్వాత ఓ రోజు రాత్రి ఇంటిలోపల పడుకుని నిద్రపోతున్న సత్యనారాయణ ఉలిక్కిపడి లేచి కూర్చున్నాడు. తలుపుపైన మెల్లగా చప్పుడౌతోంది. సత్యనారాయణ గబగబా వెళ్ళి తలుపు తీశాడు. అది అమవస నిశి. కన్ను పొడుచుకున్నా ఎదుటి వస్తువు కనిపించడం లేదు. ఆ చీకట్లో మెట్లపైన్నుంచీ ఒక మనిషి "కొంచెం తప్పుకోండి బాబూ! దీన్ని లోపల వేస్తాను" అన్నాడు.

"ఏమిటది?" అని ప్రశ్నించాడు సత్యనారాయణ.

"బియ్యం బస్తా బాబూ! కిచ్చిలి సంబావు బియ్యమండీ! ముక్కులు కుట్టుకోవచ్చు".

ఎంతో నిగ్రహం మీద అడిగాడు సత్యనారాయణ

"ఎవరు పంపించారు?"

పంపించినవారి పేరు చెప్పి ఎదుట ఉన్న మనిషి "ఇదే కాదండీ! ఇంకా బండ్లో ఓ నెయ్యి డబ్బా, ఓ కందిపప్పు మూట ఇవి గాక ఓ బుట్టెడు మల్‌గూబా మామిడిపళ్ళు..." అంటూ జాబితా చెప్పుకపోసాగాడు.

సత్యనారాయణ అతడి మాటలకు అడ్డు తగిలి, టార్చిలైటు తెమ్మని భార్యను కేకేశాడు. మీటనొక్కి వెలుగును వీధిలోకి ప్రసరింపచేస్తూ "ఇదిగో, ఈ ఆటలిక్కడ సాగవు. ఇంకొకసారి ఎవడైనా ఇలా చేస్తే నడి వీధిలో నిలబెట్టి లాఠీతో మోదిస్తాను. పో, వెళ్ళిపో" అంటూ దబాలున తలుపు వేసి గడియ వేసుకున్నాడు.

"అయ్యయ్యో అదేమిటండీ అలా అనేశారు! వెళ్ళి వాడేం చేస్తాడో, ఏంపాడో!" అంటూ గడగడలాడిపోయింది సత్యనారాయణ భార్య.

"నీకేం భయంలేదులే, నువ్వు వెళ్ళి పడుకో" అని సత్యనారాయణ డ్రాయర్లోనుంచి డైరీ పైకి తీసి ఇంతకు మునుపే తను వ్రాసిఉంచుకున్న పేరు క్రింద ఎర్ర సిరాతో చక్కగా ఓ గీత గీశాడు.

ఆ తర్వాత ఎర్రసిరాతో 'అండర్‌లైను' చేసిన ఆ పేరు కెదురుగా మరికొన్ని యింటూ మార్కులు వేసుకోవలసిన అవసరాలు కూడా వచ్చాయి. ఓ రాత్రివేళ బొగ్గులు వేసుకున్న

లారీ ఒకటి సత్యనారాయణ నోరు చించుకుంటున్నా వినిపించుకోక ట్రంకు రోడ్డుపైన సాగిపోయింది. దాపున సైకిలు లేకపోవడం చేత సత్యనారాయణ కొంతదూరం పరుగెత్తి కూడా చూశాడు. కానీ నెంబరు కనిపించలేదు.

తర్వాత వాకబు చేయగా తెలిసింది, కోనలో ఓ మారుమూల ఉన్న చెట్లన్నీ నరికి వేయబడుతున్నాయనీ, మూటలో కాలి బొగ్గులైపోతున్నాయనీ!

"ఈ పని ఎంతకాలం నుంచీ జరుగుతోంది?" అన్నాడు సత్యనారాయణ.

"ఇది మామూలుగా జరుగుతున్న పనండీ!" అన్నాడు వరదయ్య.

"అయితే ఉద్యోగులేం చేస్తున్నట్లు?"

"ఉద్యోగులేం చేస్తారు?" మొదట పట్టా నేలలో స్వంత చెట్లు నాలుగైదు నరికి వేస్తారు. తర్వాత వీలైనప్పుడు రిజర్వులో చెట్లు కూలదోస్తారు. అన్నిటినీ తుండ్లుగా చేసి తమ జాగాలో ఎక్కడో మాటువేసుకుంటారు. ఇక రవాణా సంగతి మీరే చూచారు. రాత్రికి రాత్రే మనం ఒకవేళ చూచి కేకలు వేసినా 'కేర్' చేయకుండా లారీ వెళ్ళిపోతుంది.

సత్యనారాయణ పిడికిలి మూసి, నుదురు చిట్లించుకుంటూ "నాకూ అవకాశం వస్తుంది. తప్పకుండా వస్తుంది" అనుకున్నాడు.

ఈనాటికి అవకాశం వచ్చింది.

"పిలుపొచ్చిందోయ్ వరదయ్యా! ఎవడో ముసలాడుట? వాళ్ళెవరో తల చితక బాదేశారట! తక్షణం రమ్మని కబురు. 606ని 414ని సైకిళ్ళు తీసుకుని వెంటనే రమ్మని చెప్పు" అంటూ బయలుదేరాడు సత్యనారాయణ.

వరదయ్య గుండె లోలోతులలో నుంచీ పొంగి, భయం ఉప్పెనలా అతడి పెదవుల దాకా వచ్చింది. అతడేదో చెప్పడానికి నోరు తెరవబోయాడు. కానీ అప్పటికే సత్యనారాయణ సైకిలు దూరంగా వెళ్లిపోయింది.

సత్యనారాయణ మహిడీ ముందు సైకిలు దిగేసరికి తొమ్మిదిన్నరయింది. ప్రాకారకుడ్యానికి ఈవల సీమ భాగి చెట్ల నడుమ తెరిచిన కిటికీలగుండా బయటికి వస్తున్న వెలుగులో మధ్య మధ్య చీకటితో ఆ మేడ సత్యనారాయణ కొక నీటి రంగుల చిత్రంలా కనిపించింది. వరండాలో దీపం వెలుగుతోంది. దీపం చుట్టూ కూర్చుని త్రాళ్ళు పేనుకుంటున్న పాలేళ్ళు ఇన్‌స్పెక్టరును చూడగానే లేచి నిల్చున్నారు. వరండాలో ఓ వైపుగా స్పృహదప్పి పడివున్న ముసలివాడిని చూస్తూ కాసేపు సత్యనారాయణ మంచం దగ్గర నిల్చున్నాడు.

చిందరవందరగా వ్రేలాడుతున్న జుత్తునూ, దాదాపు ముఖాన్నంతా ఆచ్ఛాదించివేస్తున్న ఆ జీబు గడ్డాన్నీ చూస్తుంటే ఆ ముసలివాడు ద్వీపాంతర ప్రవాసం నుంచీ తప్పించుకుని వచ్చిన యావజ్జీవ ఖైదీలా కన్పిస్తున్నాడు. గాయం మీద తలపై నుంచి గడ్డం క్రిందికి బిగించి కట్టిన కట్టు పూర్తిగా రక్తారుణమై పోయి ఉంది. బట్టలపైన అక్కడక్కడా నెత్తురు మరకలు కనిపిస్తున్నాయి. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసాల తాకిడికి రొమ్ము ఊపిరి తిత్తిలా పైకీ క్రిందికీ ఊగిపోతోంది.

"బాబుగారూ!"

పిలుపు విని సత్యనారాయణ అటువైపు తిరిగాడు.

"అయ్యగారు మిమ్మల్ని భోజనానికి రమ్మంటున్నారు" అన్నాడు నాగలింగం.

"భోజనం అయిన తర్వాతనే ఇంటి దగ్గర నుంచీ బయల్దేరాను. నాకిప్పుడు కేసును గురించిన వివరాలు కావాలి".

"ఇవరాలేమున్నాయి బాబూ! నాకు తగలాల్సిన దెబ్బ ఈ ముసలాడికి తగిలింది; పున్నానికి పోతే పాపం రావడమంటే ఇదేగదండీ మరి!"

"ఇంతకూ ఈ ముసలాడెవరో చెప్పావు కావు?"

"నేను మాత్రం ఏమెరుగుదును బాబూ! రోడ్డు దగ్గర నేను మేకలు తోలుకుని ఉండగా బస్సు దిగాడు. అతడి వాలకాన్ని చూచి 'ఈ బస్సింకా ఇరవై మైళ్ళు పోతుంది. ఏదో ముల్లె దాచి పెట్టిపోయినట్టు ఇక్కడెందుకు దిగేశా'వన్నాను. అతగాడిక్కడ ముల్లె దాచిపెట్టిపోయిన మాట నిజమేనన్నాడు. నేను పిచ్చివాడేమో అనుకున్నాను".

సత్యనారాయణ తల పంకిస్తూ "తర్వాత" అన్నాడు.

"నా పేరడిగాడు. చెప్పాను. తర్వాత లేనిపోని వివరాలన్నీ అడిగాడు. కొన్నిటికి చెప్పాను. కొన్నిటికి నీకెందుకు, ఊరుకోమన్నాను. ఇద్దరమూ మాట్లాడుకుంటూ ఊళ్ళోకి వస్తున్నాం. డొంకలో మొగలి పొదల్లోంచి వాళ్ళు నాపైకి దూకారు".

"నిష్కారణంగా నన్నమాట?"

"కారణమేంది? లేదంటే మేకల కోసం వేపచెట్లో నాలుక్కొమ్మలు నరికాను. వచ్చింది వచ్చిందే నాపైన దుడ్డు కర్రలు విసిరారు. నాలుగైదు దెబ్బలే అయినా నాకూ బాగానే తగిలాయి. ఇంతలో ఈ ముసలాడు "కొట్టకండి, కొట్టకండి కుర్రాడు చస్తాడు" అంటూ నాకడ్డొచ్చాడు. ఒకదెబ్బ అతడి తలకు సరిగ్గా తగిలింది. అంతే! చిఖ్ఖున నెత్తురు పైకెగిరింది. నెత్తురు కనబడగానే ఎక్కడివాళ్ళక్కడ పరుగు లంకించుకున్నారు".

"అప్పటికింకా బాగా చీకటి పడలేదు, కదూ?" అడిగాడు సత్యనారాయణ.

"లేదు బాబూ! ప్రొద్దు గూట్లో పడింది. మేకల్ని ఇంటికి తోలుకొస్తున్నాను. ఒకడి వెనుకొకడుగా నా పైకొచ్చేశారు. కోనేటి రంగడు, నడబావి శ్రీరాములు, నూకాలు..."

"ఉండుండు" అని సత్యనారాయణ సైకిళ్ళను గోడకానించి వరండాలోకి వస్తున్న పోలీసుల్ని చూస్తూ "ఆ పేర్లు కాగితంలో వ్రాసుకోండి. ఎక్కడున్నా సరే, రాత్రికే వాళ్ళనిక్కడ హాజరు పరచాలి" అన్నాడు.

"ఎక్కడో ఎందుకుంటారండీ! వాళ్ళదీ ఈ ఊరే. అదీ గాక పోలీసువాళ్ళంటే భయపడే రకమేమన్నానా! నిక్షేపంగా ఇంట్లోనే ఉంటారు" అన్నాడు నాగలింగం.

పోలీసులు పేర్లు వ్రాసుకుని ఊరిపైకి వెళ్ళిపోయిన తర్వాత సత్యనారాయణ ఒంటరిగా వరండాలో కూర్చున్నాడు. నిమిషాలూ, గడియలూ మెల్లమెల్లగా గడిచి పోతున్నాయి. ఇంతమేడలో ఎందరున్నారో ఏమో గానీ లోపలినుంచీ చీమచిటుక్కు మన్నంత అలికిడైనా వినిపించడం లేదు. సత్యనారాయణ వాలు కుర్చీలో పడుకుని ఆపసోపాలు పడ్డాడు. ఆవులించాడు. కడకు పైకి లేచి కాలుగాలిన పిల్లిలా అటూ ఇటూ పచార్లు చేయసాగాడు.

గంట దగ్గర దగ్గర పదిన్నర కావస్తోంది.

వృథాగా కాలం గడిచిపోతున్నందుకు నిరుత్సాహపడుతూ సత్యనారాయణ మళ్ళీ మంచం దగ్గరకు వెళ్ళి ముసలివాడికేసి చూచాడు.

ముసలివాడీసారి కళ్ళు తెరుచుకుని పైకప్పుకేసి చూస్తున్నాడు.

"బాధగా ఉందా?" మంచం పైకి వంగి ప్రశ్నించాడు సత్యనారాయణ.

అవునన్నట్టు ముసలివాడు కళ్ళతోనే సంజ్ఞ చేశాడు.

"కదలకుండా పడుకో! కదిలితే కట్టు తెగిపోవచ్చు".

సమీపంలో బూట్ల టకటకలు వినిపించి సత్యనారాయణ తల పైకెత్తాడు. ముఖంలో విజయగర్వం తాండవిస్తుండగా పోలీసులు నేరస్థుల్ని వెంటబెట్టుకుని వచ్చేస్తున్నారు. సత్యనారాయణ ఆ అయిదుగురినీ వరండాలోకి వచ్చి వృద్ధుడి చూపు కానేటట్టు మంచానికి దగ్గరగా నిల్చోమన్నాడు.

ముసలివాడు వరుసగా ఆ అయిదుగురి ముఖాల్నీ చూచాడు. కానీ అతడి ముఖంలో సత్యనారాయణ ఆశించిన మార్పేదీ ద్యోతకం కాలేదు. అతడు పైకప్పునూ, తననూ ఎంత నిర్వికారంగానైతే చూచాడో, అంత నిర్వికారంగానే ఆ అయిదుగురినీ చూస్తున్నాడు.

"వీళ్లెవరో ఎరుగుదువా?" సత్యనారాయణ బిగ్గరగా ప్రశ్నించాడు.

నోరు మెదల్చడానికి వీల్లేకుండా కట్టు బిగిసి ఉండడం వల్ల ముసలివాడు మళ్లీ సైగతోనే జవాబు సూచించవలసి వచ్చింది.

అతడు పెదవి విరిచి చేతిని కదుపుతూ వీళ్ళెవరో తనకు తెలియదని సంజ్ఞ చేశాడు.

సత్యనారాయణ విస్మయ చకితుడై మరింత బిగ్గరగా "వీళ్ళలో నిన్ను కొట్టిందెవరు?" అని అడిగాడు.

ఎవరూ కాదన్నట్టు వృద్ధుడు మళ్లీ పెదవి విరిచి బాధగా ఉన్నా లెక్కచేయకుండా తల అడ్డంగా ఊపాడు.

ఇంతసేపటికి సింహద్వారం కిర్రుమని తెరుచుకుంది. "ఏమిటండీ ఇన్‌స్పెక్టరు గారూ! అప్పుడే విచారణ ప్రారంభం చేసినట్టున్నారే?" అంటూ రంగనాథంగారు నాగలింగం వెంబడించగా బయటికి వచ్చారు.

సత్యనారాయణ చిరపరిచితునితో మాట్లాడుతున్నట్టు తల పైకెత్తకనే "మీరొస్తేనే గానీ ఈ విచారణ ముందుకు సాగేటట్టు లేదు" అన్నాడు.

"ఏం? ఎందుకని?" రంగనాథం గారు కుతూహలం వ్యక్తం చేస్తూ అడిగారు.

"ఈ ముసలివాడు వీళ్ళెవరో తనకు తెలియదంటున్నాడు".

"ఈసారి అడగండి" అన్నారు రంగనాథం గారు.

సత్యనారాయణ నెంబరు 414 వైపు చూచాడు. 414 మంచాన్ని సమీపించి బాగా వంగి ముసలివాడి చెవిలో "నిన్ను చావబాదినవారెవరో చూపించు" అన్నాడు.

ఇంతకు మునుపు సత్యనారాయణ ఆశించిన మార్పు ఒక్కుమ్మడిగా ముసలివాడి ముఖంలో అలుముకుంది. కోపాన్నీ, అసహ్యాన్నీ వెళ్ళగ్రక్కుతున్న చూపులతో అతడు కంపించిపోతున్న చేతిని గాఢప్రయత్నంతో పైకెత్తి చూపుడు వ్రేలితో రంగనాథం గారిని నిర్దేశించాడు.

పోలీసులు నోరు తెరిచేశారు. నాగలింగం "ఏమిటేమి"టని కంగారుపడ్డాడు. రంగనాథం గారు అప్పుడే ముట్టించిన సిగరెట్టును నలిపి దూరంగా పారవేసి చరచరా మంచం దగ్గరికి వచ్చి నిల్చున్నారు.

రెండు నిమిషాలు మౌనంగా గడిచిపోయాయి.

పరీక్ష ముగించుకుని రంగనాథం గారు సింహద్వారం వైపు వెళ్తూ "నాగలింగం! ఇన్‌స్పెక్టర్ గారిని మేడపైకి తీసుకురా, నెమ్మదిగా మాట్లాడుకోవచ్చు" అన్నారు.

✧ ✧ ✧

సత్యనారాయణ మేడపైన రంగనాథం గారి గదిలో ప్రవేశిస్తున్నాడు, గోడ గడియారం టంగు టంగున పదకొండుసార్లు మ్రోగింది. పాతకాలపు నగిషీపనుల నల్లటి కుర్చీలో కూచున్న సత్యనారాయణ రెండు మూడు నిమిషాల వరకూ ఆ గదిలోని వాతావరణంలో ఉక్కిరి బిక్కిరై పోయాడు. గోడలకు అక్కడక్కడా పులిచర్మాలు వేలాడుతున్నాయి. ద్వారబంధంపైన నివువెత్తు తైలవర్ణ చిత్రాలపైన వంపులు తిరిగి చివర్లో ఈటెలా మొనదేలివున్న దుప్పి కొమ్ములు గోడకు తాపడం చేయబడి ఉన్నాయి. జోడుబారుల తుపాకీ ఒకటి బడలిక తీర్చుకుంటూ బీరువాపైన విశ్రమించి ఉంది. కిటికీలన్నీ మూసి ఉండడం చేత గదిలో గాలి కదలడం లేదు.

ఆ నీవర నిశ్శబ్దంలో మొట్టమొదట రంగనాథంగారే నోరు తెరిచారు.

"ఇన్‌స్పెక్టరు గారూ! ఈ లోకం తరహాను చూస్తుంటే ఒక్కొక్కప్పుడు నాకు నవ్వొస్తుంటుంది. మీకు?" చిరునవ్వుతో ఆయన మెల్లగా ప్రారంభించారు.

"నాకు ఏడుపొస్తుంది". దాదాపు రెండుగంటల సేపటినుంచీ సత్యనారాయణ ఉద్విగ్నహృదయంలో రేగుతున్న కల్లోలం మాటల తొడుగుతో పైకి పెల్లుబికింది. "ఎందుకనండి! లోకం ఒక నాటకరంగమే కావచ్చు. కానీ ఈ నాటకరంగానికి ఇంతటి కృత్రిమమైన కథావస్తువు మాత్రం ఎన్నడూ ఎన్నుకోబడలేదు. అన్యాయమనే బెబ్బులి మేకతోలు కప్పుకుని రంగం మీద పరవళ్ళు త్రొక్కుతుంటే, వెనకవైపు నుంచి సామాన్య మానవుడు "ఆపండి తెర దించండి" అని ఒకవైపు మొత్తుకుంటున్నా, సభలో ముందువైపు సుఖాసనాల్లో కూర్చున్నవాళ్ళు మాత్రం 'అద్భుతం, అమోఘం" అని నాటకాన్ని మెచ్చుకుంటున్నారు. నాటకంలో అన్నీ నియమబద్ధంగా జరిగిపోవటానికనీ, అల్లరి జరక్కుండా ఉండటానికనీ నియమించబడుతున్న సిబ్బందికి ఇంతకంటే ప్రాణసంకటమైన పరిస్థితి నేనూహించలేకపోతున్నాను. ఈ దురవస్థను చూచి నవ్వటానికి నాకు ధైర్యం చాలదు. అందుకే నాకు ఏడుపొస్తుంది".

రంగనాథం గారు టేబిలుపైన మెల్లగా చిటిక వేసి "రాత్రి చాలా ప్రొద్దుపోయింది ఇన్‌స్పెక్టర్ గారూ! అప్రస్తుత ప్రసంగాలతో కాలహరణం చేయడానికి ఇది సమయం కాదు" అన్నారు. "మీరు ప్రస్తుత విషయాన్ని గురించి మాత్రమే మాట్లాడదలచుకుంటే అందుకు నా అభ్యంతరం లేదు" అన్నాడు సత్యనారాయణ.

రంగనాథం గారు ద్వారం వైపు చూస్తూ నాగలింగాన్ని లోపలికి రమ్మన్నారు.

"పిలిచారా బాబూ!" అంటూ నాగలింగం గదిలోకి ప్రవేశించాడు.

"ఇలా దగ్గరికి రా" అంటూ లేచి నిల్చున్నారు రంగనాథం గారు. "తలపైకెత్తి నావైపు చూడు. ఆ ముసలాడు యేమంటున్నాడో, కాదు, ఏమని సైగ చేస్తున్నాడో? నువ్వు చూచావు కదూ!"

"పిచ్చి వెధవ! బుర్ర దారితప్పిన వాడికేం తెలుస్తుంది బాబూ! అన్నాడు నాగలింగం.

"అతడికీమధ్య పిచ్చి పట్టిందేమో నాకు తెలియదు. కానీ నాకు గట్టిగా తెలిసిన విషయం మాత్రం ఒకటుంది. అతడు నీ తండ్రి" అంటూ రంగనాథంగారు కుర్చీలో కూర్చున్నారు.

"ఏమిటీ! ఇతడేనా మా అయ్య? నిజంగానా?" నాగలింగం ముఖంలో ఆశ్చర్యం సుళ్లు తిరుగుతోంది.

"అవును. నిండుగా పదహారేళ్ళు జైల్లో ఉండి అతడీనాడు, ఈవిధంగా మనకు ప్రత్యక్షమౌతున్నాడు. ఈ పదహారేళ్ళుగా నీకు, మీ అక్కకు నిలువనీడ, తినతిండీ, కట్టగుడ్డ ఇచ్చి సంరక్షణ చేసినందుకు ప్రతిఫలంగా ఈ రోజు మీ అయ్య తనను తల పగులగొట్టింది నేనేనని వ్రేలెత్తి చూపుతున్నాడు. పోనీ నాగలింగం! ఇన్‌స్పెక్టరు గారికి వీలుగా ఉంటుంది. నువ్వా ఆమాటే అనరాదూ?"

"ప్రాణం పోతున్నా ఆ మాట అనగల్నా బాబూ! జైల్లో ఆ ముసలాడికి మతిపోయి ఉంటుంది. మీ కాళ్ళట్టుకుంటాను. తమరతడి మాట ఖాతరు చేయకండి".

"నేను ఖాతరు చేయననుకో! కానీ ఇన్‌స్పెక్టరు గారి సంగతి?"

"ఈ విషయంలో నా నిర్ణయాలు నాకున్నాయి". సత్యనారాయణ లేచి చేతుల్ని టేబిలుకు ఆనించి ముందుకు వంగుతూ అన్నాడు. "ఈ రోజు అతడిపైన చేయి చేసుకున్నది మీరేనని మాత్రం నేను సందేహించలేకపోతున్నాను. ఒకవేళ అతడు పిచ్చివాడైనా కావాలి. లేకుంటే అతడలా మిమ్మల్ని చూపించడానికి వెనుక బలీయమైన కారణమేదో దాగి ఉండాలి. ప్రస్తుతం ఇంతకంటే ఎక్కువగా ఏమీ చెప్పలేను".

"తీరిగ్గా ఆలోచించుకోవచ్చు. మీరు వెళ్ళి పడుకోండి ఇన్‌స్పెక్టరు గారూ! అర్ధరాత్రి కావస్తోంది. నాగలింగం! నడవ గదిలో పరుపువేసి ఉంచావు కదూ?" అన్నారు రంగనాథం గారు.

"వేసిఉంచానండీ!" అంటూ నాగలింగం సత్యనారాయణకు దారి చూపించడానికి లాంతరు చేతికి తీసుకున్నాడు.

✧ ✧ ✧

రాత్రి తొలిమలిజాములు గడచిపోయిన తర్వాత మూడో జామున చంద్రోదయమైంది. మేడపైన రంగనాథం గారు, నడవ గదిలో మంచంపైన పడుకున్న సత్యనారాయణ, వంటింటి గుమ్మం దగ్గర కటిక నేలపైనే మేనువాల్చిన నాగరత్నం – ఈ ముగ్గురూ తప్పా మిగిలిన కూనలమ్మ కోన నిశ్చింతగా నిద్రపోతోంది. తనకూ, రంగనాథం గారికీ మధ్య ఓ పెద్ద అఘాతముందనీ, ఆ అఘాతానికి పైన నిర్మింపబడిన వారధి కృతకమైందనీ నాగరత్నం ఎన్నడూ అనుకోలేదు, సాధ్యాసాధ్యాలు విచారించకుండా సూదిబెజ్జంలో ఏనుగును దూర్చడానికి ప్రయత్నించే బోళాతనం తన నెక్కడికి తీసుకుపోయి వదలిపెట్టగలదో ఆమెకు తెలియదు. మానవుల్లో అంతరాంతరాలున్నాయన్న ప్రాపంచిక పరిజ్ఞానానికి దూరదూరంగా పెరిగిన పల్లెపడుచు నాగరత్నం. ఆమె తన తమ్ముడిలా రంగనాథం గారిలో 'అయ్యగారిని' చూడలేదు. చిన్నవాడు తనతో సరాగాలు పోయి, చక్కిలిగింతలు పెట్టి 'మీ అక్క ముసలిదై పోయింది. నువ్వు నన్ను పెళ్ళాడుతావా? అన్న మావయ్యని మాత్రమే చూచింది. ఆ అపరిపక్వమైన మానసిక స్థితిలో నాగరత్నానికి రంగనాథం గారి మాటల్లో లేని అర్థాలు గోచరించాయి. ఊహాతరంగాలపైన కదలిపోతున్న పూలతెప్పలో కూర్చుని తను కట్టుకున్న ఆశాసౌధాలన్నీ పేకమేడలని విడమరచి చెప్పగలిగిన సంఘటన జరిగిన తర్వాత కూడా ఆమె అదే భ్రాంతిలో కొట్టుమిట్టాడిపోతోంది.

ఉండి, ఉండి లేచి కూర్చుంటుంది నాగరత్నం. ఒకవేళ మావయ్య తన మాటను తృణీకరించి వేస్తున్నా, ఇది నీకు బుద్ధి కాదని అతడికి నచ్చచెప్పగలిగినవాళ్ళు ఉండకపోరన్న ఆశ ఆమె లేత హృదయంలో మళ్ళీ మళ్ళీ మొసులు తొడుగుతోంది. పరిపరివిధాల ఆందోళితమై పోయిన ఆమె మనసు చిత్రవిచిత్రమైన ఆలోచనలకు రంగస్థలంగా

మారిపోయింది. ఒక అమాయకురాలికి మోసం జరిగిపోతోందన్న చింతలేకుండా ఈ లోకులు ఎలా నిద్రపోగలుగుతున్నారు? ఒకరిని అని ఏం లాభం? ఒకే రక్తం పంచుకుని పుట్టిన తమ్ముడే తనని అవతలికి పొమ్మని కసిరికొట్టేశాడు. తనిప్పుడేం చేయాలి? దొమ్మీలు, దోపిడీలు, దొంగతనాల్లాంటి అక్రమాలు జరిగినప్పుడు, అన్యాయం పాలైనవాళ్లు పోలీసువాళ్ళతో మొరపెట్టుకోడం లోకంలో సర్వసాధారణంగా జరుగుతున్న విషయం. కానీ, తనెవరితో మొరపెట్టుకోవాలి? ఎవరు వింటారు? తనకు జరిగింది అన్యాయం కాదా? అక్రమం కాదా? దగా కాదా?

నాగరత్నం లేచి నిల్చుంది. ఇన్‌స్పెక్టరు గారు క్రిందికి దిగివచ్చి నడవ గదిలోకి వెళ్లి పడుకుని ఎంతోసేపు కాలేదు. ఈపాటికింకా ఆయనకు నిద్రపట్టి ఉండదు. ముసలివాడికొకడికి తలమీద దెబ్బ తగిలిందని తెలియగానే రాత్రికి రాత్రే పరుగెత్తుకు వచ్చిన మనిషి, తన మొరను చెవుల్లో వేసుకోడా? ఆయనతో తన గోడు చెప్పుకుంటే?

ప్రవాహంలో పడి క్రిందుమీదులై కొట్టుకుపోతూ చేతికి దొరికిన పూచికపుల్ల ఆసరాతో గడచి గట్టెక్కాలని అభిలషించే మానవమాత్రుడికి మల్లే నాగరత్నం అడుగు ముందుకువేసింది.

సరిగ్గా ఆ సమయానికి నిద్రపట్టక గదిలోనుంచి బయటికివచ్చి డాబాపైన పచారు చేస్తున్నారు రంగనాథంగారు. జీవితంలో ఆయనకు బొత్తిగా నిద్రపట్టని రాత్రులను వ్రేళ్ళమీద లెక్కబెట్టవచ్చు. ఒకసారి క్రొత్తగా వచ్చిన కలెక్టరు 'ఈ కూనలమ్మ కోనలో తంటాలన్నీ మీ మూలంగానే వస్తున్నట్టున్నాయి' అన్నాడు. ఆ రోజు రాత్రి రంగనాథం గారికి నిద్రపట్టలేదు. ఇంకొకసారి ఫారెస్టు వాచరొకడు "నిన్ను బోనులో కెక్కించకపోతే నాకు మారుపేరు పెట్టు" అన్నందుకు నిద్రరాక పడకపైన దొర్లుతూ ఆయన ఒక రాత్రంతా మేలుకుని ఉండిపోయాడు.

వసంతం జరుగుతున్నా అర్ధరాత్రయ్యేసరికి కోనలో చలిగాలి వీస్తుంది. చెవులకు మఫ్లర్ చుట్టుకుని సిగరెట్టు కాల్చుకుంటూ రంగనాథం గారు పిట్టగోడ వెంబడే మెల్లగా తిరుగుతున్నారు. ఐదు నిమిషాల కొక్కక్కటిగా సిగరెట్లు కాలి నుసైపోతున్నాయి. పెట్టెలో అగ్గిపుల్లలన్నీ ఆఖరైపోయాయి. ఇక అగ్గిపెట్టెకోసం నాగలింగాన్ని లేపడం కన్నా గత్యంతరం లేదు, అవసరానికి ఒకటి రెండు అగ్గిపెట్టెల్ని అతడు గదిలో ఎక్కడైనా 'స్టాకు' చేసి ఉంటాడు. రంగనాథంగారు నాగలింగాన్ని ఒకసారి పిలిచి చూచారు. గదికవతల చాపపైన పడుకుని గుర్రుపెడుతున్న నాగలింగానికి ఆ పిలుపు వినిపించలేదు. మెలకువతో ఉంటే సరే, నాగలింగం ఎంతోసేపైనా అలా ఉండిపోతాడు. కళ్ళు మూసుకుంటే మాత్రం అతడిది కుంభకర్ణుడి నిద్ర!

రంగనాథం గారు నాగలింగం దగ్గరకు వెళ్తూ మధ్యలో హఠాత్తుగా ఆగిపోయారు. క్రింద వంటగదికీ, నడవకూ మధ్య హాలుకు నాలుగువైపులా గదులుండటం వల్ల కాంతి ప్రసరించడం కోసం పై కప్పుకు మూడుచోట్ల అద్దాలు పొందుపరిచారు. ఆ అద్దాల గుండా వెన్నెల హాల్లో పడుతోంది! వెన్నెల కాంతిలో స్పష్టంగా చూచారు రంగనాథం గారు. నాగరత్నం నడవగదివైపు వెళ్తోంది!

రంగనాథంగారు చరచరా నాలుగడుగులు ముందుకు వేసి చివరి అద్దం దగ్గర నిల్చున్నారు.

నాగరత్నం ద్వారం దగ్గర ఆగి, వారగా వేసిన తలుపుగుండా లోపలికి చూస్తూంది. ఆమె పెదవులు కదులుతున్నాయి గానీ మాటలు మాత్రం డాబాపైకి వినరావడం లేదు.

మరికొంత సేపటికి నాగరత్నం తలుపు తీసుకుని గదిలోపలికి వెళ్ళింది.

రంగనాథం గారు నాలుగు క్షణాలపాటు ఆలోచిస్తూ ఉండిపోయారు. మరుక్షణంలో నాగలింగం దగ్గరకి ఓగంతువేసి అతణ్ణి తట్టి లేపి కూర్చోబెట్టారు.

"ఏం బాబా! ఏం జరిగింది?" అంటూ లేచి నిల్చున్నాడు, నాగలింగం.

"అది కాదురా నాగలింగం! క్రింద మీ అయ్య అలా బాధతో అఘోరిస్తుంటే, ఇక్కడ పడుకోడానికి నీకు మనసెట్లా ఒప్పింది? వెళ్ళు. ఈ రాత్రి కతడిదగ్గిరే పడుకో" అన్నారు రంగనాథం గారు.

"వెళ్తాను బాబా!" అని నాగలింగం చాప చుట్టుకుంటూ, "మీకు సిగరెట్లు, అగ్గిపెట్టె ఉన్నయ్యా బాబూ!" అన్నాడు.

"అన్నీ ఉన్నాయిలే! నువ్వు వెళ్ళు" అంటూ రంగనాథం గారు గదిలోపలికి వెళ్ళారు.

చాపచుట్టి భుజాన ఉంచుకుని నాగలింగం మెట్లకేసి నడవసాగాడు.

✧ ✧ ✧

మంచంపైన ఆరంగుళాల మందమున్న పరుపు సత్యనారాయణకు కంటకశయ్య అయిపోయింది. కన్ను పొడుచుకున్నా అతడికి కునుకు రావడం లేదు. గదిలో గ్రుడ్డి దీపం ఒకటి వెలుగుతోంది. ఆ వెలుగులో వస్తువులకన్నా వాటి నీడలే స్పష్టంగా కనిపిస్తున్నాయి. సత్యనారాయణకు పడుకోకముందు ఓ గ్లాసుడు మంచినీళ్ళు త్రాగకపోతే నిద్ర పట్టదు. గదిలో మిగిలినవన్నీ ఉన్నాయి. కాని మంచినీళ్ళ కూజా మట్టుకు లేదు. సత్యనారాయణ నిట్టూరుస్తూ గడియారం చూచుకున్నాడు. ముళ్ళు రెండూ పన్నెండు దగ్గర కలుసుకుని, విడిపోయి కూడా అరగంట కావస్తోంది.

తలుపు దగ్గర ఏదో చప్పుడయింది. చీరచెంగు రెపరెపలాడినట్లు, గాజులు గలగలమన్నట్టు మెల్లగా వినవచ్చిన ఆ చప్పుడు విని సత్యనారాయణ ఉలికిపడ్డాడు. ఇది, ఆయుధాలన్నీ విఫలమైపోయిన తర్వాత చిట్టచివరి ప్రయత్నంగా తనపైకి సంధింపబడుతున్న బ్రహ్మాస్త్రం కాదు కదా!

"ఎవరక్కడ?" సత్యనారాయణ సూటిగా ప్రశ్నించాడు.

కంపిత స్వరంతో "నీకు చెల్లెలిలాంటిదాన్ని అన్నా! మరేమీ అనుకోకు. ఒక మాట చెప్పుకోవాలి" అంది నాగరత్నం.

"ఏమిటది?"

లోపలికి వెళ్ళి తలుపుచాటున నిల్చుంది నాగరత్నం. "దిక్కులేని వాళ్ళకు దేవుడే దిక్కంటారు. ఆ దేవుడే ఈ రోజు నిన్నిక్కడికి తీసుకొచ్చాడు. నమ్మిచెడిన ఆడదాన్ని నేను. ఇంతకాలం నాకు నమ్మకాలు చెప్పి, ఇప్పుడాయన ఎవతెనో పెళ్ళాడబోతున్నాడు. నాలాంటి దానికి మేలు చేస్తే నీకు పుణ్యముంటుంది. నీకు నాలాంటి అక్కచెల్లెళ్ళు ఉండకపోరు. నాకు తెలుసు. నువ్వు చెబితే ఆయన తప్పకుండా వింటాడు".

దుఃఖోద్వేగంతో పెనవేసుకుపోయిన నాగరత్నం మాటల్ని వింటూ సత్యనారాయణ నిర్విణ్ణుడై పోయాడు.

జవాబు కోసం ఎదురుచూస్తూ అలాగే తలుపుదగ్గర నిల్చుంది నాగరత్నం.

"ఎవరమ్మా ఆయన! రంగనాథం గారేనా?" కాసేపటికి తల పైకెత్తి నాగరత్నాన్ని చూస్తూ అడిగాడు సత్యనారాయణ.

"అవును" అని చెప్పడానికి నోరు తెరువబోతున్నది నాగరత్నం.

తీవ్ర ప్రహారానికి లోనైన తలుపు దబాలున తెరుచుకుంది. ఆ తాకిడికి తూలిపోయి నాగరత్నం సత్యనారాయణ ఒడిలో పడిపోయింది.

ద్వారం దగ్గర పళ్ళు గీటుతూ నిలబడి ఉన్నాడు నాగలింగం.

ఆశనిపాతంలా జరిగిపోయిన ఊహించని ఈ హఠాత్పరిణామాన్ని చూస్తూ సత్యనారాయణ మంచుగడ్డలా బిగుసుకుపోయాడు. కళ్ళప్పగించి చూస్తున్నా అతడికి చూస్తున్న దేమిటో స్ఫురించలేదు. చెవులప్పగించి వింటున్నా ఆ వింటున్న దేమిటో అతడికి అవగతం కాలేదు. చైతన్యం కోల్పోయి సత్యనారాయణ మంచం మీద అలా జడపదార్థంలా కూలబడి ఉండగానే నాగలింగం తోబుట్టువును జుట్టుపట్టుకుని బరబరా లాక్కెళ్ళి సింహద్వారం తెరచి బయటకు త్రోసివేశాడు. నాగతర్నం కుయ్యో మొర్రో అని అరిచింది. ఆ అరుపులకు ఇంట్లో జనమంతటా మేలుకుని పరుగున ఆ గది దగ్గరకు వచ్చి మూగారు. అందరి కళ్ళలోనూ ఆశ్చర్యం పరవళ్ళు త్రొక్కుతోంది. ఒకవేళ ఆడదానికైతే బుద్ధిలేకపోయింది. ఇతడికెందుకు లేకపోవాలి? పైగా పెద్ద ఉద్యోగి, ఉద్యోగం చేస్తే అయిపోయిందా? శునకాన్ని కనకపు సింహాసనం పైన కూచోబెట్టవచ్చు గానీ, దాని సహజ స్వభావాన్ని మరమ్మత్తు చేయడం ఎవరితరం? ఇంతటి భావాన్ని తమలో దాచుకున్న రూక్ష వీక్షణాలు జతలు జతలుగా చేరి బాకులై పొడిచి, బరిసెలై చీల్చి, అగ్నిశిఖలై సత్యనారాయణను కాల్చివేయసాగాయి.

నాటకంలోలా శరవేగంతో ఒకదాని తర్వాత ఒకటిగా జరిగిపోతున్న ఈ సంఘటనలకు పతాక పరిణామంగా రంగనాథం గారు "ఏమిటి, ఏమిటి?" అంటూ మెట్లు దిగి కిందకి వచ్చేశారు.

ఒక కాలును ద్వారబంధం మీద మోపి, చొక్కా చేతులు పైకి మడిచి, సత్యనారాయణను చురచుర చూస్తూ మీసం మెలివేస్తున్న నాగలింగం "నీతులు మాట్లాడిన మనిషిని చూస్తారా బాబూ! చూడండి. సిగ్గూ శరమూ లేకపోతే సరి! మళ్ళీ ఉద్యోగం వెలగబెడుతున్నాడు. ఛీ" అంటూ ముఖం త్రిప్పుకున్నాడు.

రంగనాథం గారు ఒకసారి మెల్లగా నవ్వారు. నవ్వుతూ నాగలింగం భుజంపైన చేయి వేసి "నువ్వు వెళ్ళరా బాబూ! వెళ్ళి పడుకో!" అని సత్యనారాయణవైపు తిరిగారు.

ఈ దెబ్బతో సత్యనారాయణను పట్టిన గ్రహం వదలిపోతుందనుకున్న వాళ్ళకు మాత్రం ఆశాభంగమే కలిగింది.

రంగనాథం గారు నాగలింగాన్ని ఎంత చల్లగానైతే మందలించారో అంత తేలికగానే సత్యనారాయణను కూడా మందలించారు.

"మానవుడి బుద్ధికి మేతగా అప్పుడప్పుడూ గడ్డి కావలసి వస్తుంది. మీరు గడ్డితిన్నందుకు నాకు కోపం లేదు. చింతగా ఉంది". రంగనాథం గారి మందలింపు అసాధారణమైన పంథాలో కొనసాగిపోతోంది. "ఇది అగ్గి అనీ, ముట్టుకుంటే వ్రేలు కాలిపోతుందని కుర్రవాడికి తెలియదు. తెలియకపోవడం చేత వ్రేలు కాలిపోవడం జరుగుతుంది. అందుకు కోప్పడి ఏం లాభం? ఇంకా ఒక ఝాము రాత్రి ఉంది ఇన్‌స్పెక్టర్ గారూ! పడుకోండి".

✧ ✧ ✧

వదిలిపెడితే వేయిముక్కలైపోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్న తలను రెండు చేతుల్తో అదిమి పట్టుకుని లేచాడు సత్యనారాయణ. ఒక్క పెట్టున అతడి మనసును ఆవరించుకున్న స్తబ్ధత అప్పుడప్పుడే విడిపోతోంది. కల్లోలకాసారంలో తబ్బిబ్బు పడిపోతున్న జాబిల్లి ప్రతిబింబం లాంటి అస్థిరచిత్తం అతణ్ణి "పో, వెళ్ళిపో, ఇక్కడి నుంచి ఎంత త్వరగా వెళ్ళిపోతే అంత మంచిది" అని ఆదేశించింది. సత్యనారాయణ కంతమాత్రమే తెలుసు. తనెలా పైకి లేచాడో, ఏ త్రోవ వెంబడి వరండాలోకి వచ్చేశాడో అతడికి తెలియదు.

గగనంలో రేరాజుకు మేఘాలు అడ్డు తగిలినట్టున్నాయి. మండిపోతున్న సత్యనారాయణ కళ్లకు గ్రుడ్డి వెన్నెల్లో నీడా, గోడా, మేడా అంతా ఒకేరీతిగా గోచరమౌతోంది. కళ్ళు నులుముకుంటూ వరండాలో నడిచిపోతున్న సత్యనారాయణ పాదానికేదో చల్లగా తగిలింది. అతడు ముందుకు వేయబోతున్న అడుగును వెనక్కు తీసేశాడు.

నాగరత్నం తలను తొడమీద పెట్టుకుని ఆమె ముఖంలోకి చూస్తూ విగ్రహంలా కూర్చుని ఉన్నాడు నరసయ్య.

"ఏమిటది? ఏమిటది?" దిక్కులు తోచక ప్రశ్నించాడు సత్యనారాయణ.

"నెత్తురు! నెత్తురు!" రక్తసిక్తమైపోయిన చేతులతో ముఖాన్ని దాచుకుంటూ పైకి లేచాడు నరసయ్య. "ఇదేమిటో తెలియడం లేదా బాబూ! ఇది కూనలమ్మ కోన. కావేషాలకు నిలవ నీడ. కలహాలకు రచ్చబండ. మనుషుల్లోనే పులుల్ని, పొట్టేళ్ళనీ, తోడేళ్ళనీ, కుందేళ్ళనీ పుట్టించి భగవంతుడు వాళ్ళకోసం కట్టిపెట్టిన ఇల్లు. ఈ కూనలమ్మకు పచ్చినెత్తురు మైపూతలు కొత్తవి కావు బాబూ! పాతవే".

నరసయ్య మాట్లాడుతున్నంతసేపూ విని, తలనడ్డంగా ఊపుతూ సత్యనారాయణ ఉన్మత్తుడులా "నాకేం తెలియదు. నన్ను వెళ్ళిపోనివ్వు" అంటూ చరచరా వరండా చివరికి వచ్చేశాడు.

"ఆగండి! మీరు కూడా వెళ్ళిపోతే నా సొదను నేనెవరితో వెళ్ళబుచ్చుకోవాలి?" అంటూ నరసయ్య సత్యనారాయణ కడ్డంగా వచ్చేశాడు.

"మొదట నాకీ సంగతి చెప్పండి. ఏం చేసిందని నా బిడ్డకీ శిక్ష?"

సత్యనారాయణ ఏదో చెప్పబోయాడు.

"మనుషులుగా పుట్టడమేనా మేము చేసిన తప్పు. అవును. అవునులే" నరసయ్య వికటంగా నవ్వేశాడు. నిండుగా మునిగిన తర్వాత చలి బాధ ఉండదు. జీవితం ఎంత దుర్భరంగా పరిణమించాలో అంత దుస్సహంగా పరిణమించిన తర్వాత ఏడుపు నవ్వవుతుంది. నవ్వు ఏడ్పవుతుంది. అప్పుడు నవ్వినా, ఏడ్చినా అందుకర్థం ఒక్కటే! నవ్వుతూ నవ్వుతూ ఉండగానే నరసయ్య ముఖంలో విచార మేఘాలు అలముకున్నాయి. కళ్ళల్లో కన్నీళ్ళు క్రమ్ముకున్నాయి. "నేను పదహారేళ్ళు జైల్లో ఉండి వచ్చాను. ఎందుకని? సింగప్ప పైన నేను కారెక్కించేశానని లోకం అనుకుంటోంది. రంగనాథం గారు ఒప్పుకోకపోవచ్చు. కానీ నేను నిజం చెబుతున్నాను. ఆయన కావాలని చేశారో, లేకుంటే అది ప్రమాదమో అది దేముడికి తెలియాలి. కారెక్కించింది ఆయనగారు. అప్పుడు నేను గంగిరెద్దుని! ఉలవలు తినమన్నప్పుడు ఊఁ అన్నట్టే ఊపిరి కుదువ పెట్టమన్నప్పుడు కూడా ఊఁ అనేశాను. రెండేళ్ళకన్నా ఎక్కువ శిక్ష పడదన్నారు. నా కొడుకుని చదివిస్తామన్నారు. కూతురికి పదెకరాల నేల వ్రాసి పెడతామన్నారు. నాకు పదహారేళ్ళ

శిక్ష పడింది. అప్పీలు చేయమని కాళ్లా వేళ్ళా పడి బతిమాలుకున్నాను. ఎక్కడ చేశారు? నా ప్రాప్తానికి నన్ను వదిలేశారు. నా గతేమైనా, బిడ్డలైనా సుఖంగా బ్రతుకుతుంటారన్న ఆశతో ఇంతకాలం ఆ కమ్ముల్లో బ్రతుకు వెళ్ళబుచ్చాను. నిన్న తిరిగొచ్చి చూచుకుంటే ఇక్కడంతా తల్లక్రిందులుగా ఉంది. పదహారేళ్లకు ముందు నా కళ్ళెంత గుడ్డివో, ఇప్పుడు నా కుమారుడి కళ్ళంత గుడ్డివి. మెడబట్టి గెంటివేయగా ఆడబిడ్డ వచ్చి మంచం కోడుపైన పడింది. దాని తల పెట్లిపోయింది. నిన్న సాయంత్రం వాడికి వెంట్రుక వాసిలో చావు తప్పింది. వాడిపైకి గురిపెట్టిన దెబ్బ నాకు తగిలింది. ఏం చేశామని మాకీ శిక్ష ఇన్‌స్పెక్టర్ గారూ! మీరే చెప్పాలి. ఇంకొకరు చెప్పలేరు. న్యాయానికి అండ మీరు. తప్పు చేస్తే దండించేది మీరు. మిమ్మల్ని గాకపోతే నేనెవరిని అడుగుతాను? చెప్పండి. ఏం చేశామని మాకీ శిక్ష?"

నరసయ్య కంఠం గద్గదికమై పోయింది. ఎవడి జీవితపు పెనుబీడుపైన సంజవెలుగులు ప్రసరిస్తున్నాయో, ఎవడి జీవిత ఘోరాటవిలో ముండ్లూ, గుండ్లూ, పుట్టలూ గుట్టలూ తప్పా నవ్వులాంటి పువ్వు, ఆనందం లాంటి సెలయేరు, అనురాగం లాంటి పికకూజితం మచ్చుకైనా లేవో ఆ నరసయ్య శోక గాథకు ఫలశ్రుతిగా సత్యనారాయణ కళ్ళల్లోంచి రెండు కన్నీటి బొట్లు మాత్రం క్రిందికి రాలాయి.

తట్ట క్రింది కోడిపుంజు రెక్కలు తటతటలాడించి "ఇంకా తెల్లవారలేదు. పడుకోండి. పడుకోండి" అని కోనకంతా వినబడేటట్టు ఎలుగెత్తి కూసింది.

● ఆంధ్రపత్రిక, సచిత్ర వారపత్రిక 1956 ●